

Η “ΣΤΟΧΟΠΟΙΗΣΗ” ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ*

Βασιλείου Γ. Μακρή,
Στρατιωτικού Δικαστή, Νομικού Συμβούλου Γ.Ε.ΕΘ.Α

* Το κείμενο που ακολουθεί αποτελεί μετάφραση - απόδοση της ύλης σχετικού εγχειριδίου με τίτλο “Fight It Right”, εκδ. Διεθνούς Επιτροπής Ερυθρού Σταυρού (ICRC), 1999

ΣΚΟΠΟΣ

1. Σκοπός του κειμένου που ακολουθεί είναι η ανάλυση των θεμελιωδών εννοιών του διεθνούς (κατά βάση) δικαίου και η παράθεση των βασικών εκείνων κανόνων του εφαρμοστέου δικαίου, ώστε η στοχοποίηση να πραγματοποιείται κάθε φορά με τρόπο που συνάδει προς το εσωτερικό και διεθνές δίκαιο και τη διεθνή πρακτική. [Επιχειρείται να δοθεί απάντηση στα ερωτήματα «Τι / ποιος / πως / πότε μπορεί να στοχοποιηθεί “νόμιμα”»].

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΥΛΗΣ

2. Η ύλη θα αναπτυχθεί στα ακόλουθα κεφάλαια :

- Εισαγωγή
- Πηγές του Δικαίου Ενόπλων Συγκρούσεων
- Πότε υπάρχει ένοπλη σύγκρουση — Κατηγορίες ενόπλων συγκρούσεων
- Πότε εφαρμόζεται το Δίκαιο Ενόπλων Συγκρούσεων
- Βασικές αρχές του Δικαίου Ενόπλων Συγκρούσεων
- Ποιος είναι “μάχιμος” — Τι είναι “Ένοπλες Δυνάμεις”
- Άμαχοι
- Περιβάλλον επιχειρήσεων

- Ποια όπλα μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη διεξαγωγή των επιχειρήσεων
- Τρόπος διεξαγωγής των στρατιωτικών επιχειρήσεων
- Επιθετικές επιχειρήσεις
- Αμυντικές επιχειρήσεις
- Διάφορα θέματα παροχής ιατρικών υπηρεσιών κατά τη διάρκεια των ενόπλων συγκρούσεων
- Κατοχή
- Ναυτικές επιχειρήσεις
- Αεροπορικές επιχειρήσεις
- Επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης
- Γιατί είναι απαραίτητη η συμμόρφωση προς τις επιταγές του ΔΕΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

3. Κατά το άρθρο 45 του Συντάγματος 1975/86/01 (στο εξής : Σύνταγμα) «ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων της Χώρας, που τη διοίκησή τους ασκεί η Κυβέρνηση, όπως νόμος ορίζει ...», κατά δε το άρθρο 82 §1 του Συντάγματος «η Κυβέρνηση καθορίζει και κατευθύνει τη γενική πολιτική της Χώρας, σύμφωνα με τους ορισμούς του Συντάγματος και των νόμων».

4. Περαιτέρω κατά τις διατάξεις του Ν. 2292/95 "Οργάνωση και λειτουργία Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, διοίκηση και έλεγχος των Ενόπλων Δυνάμεων, κλπ" (ΦΕΚ Α' 35), «η ευθύνη για την άμυνα της Χώρας ανήκει στη Κυβέρνηση, η οποία καθορίζει την Πολιτική Εθνικής Άμυνας κα ασκεί τη διοίκηση των Ενόπλων Δυνάμεων», «κύριο Όργανο για τη λήψη αποφάσεων σε ζητήματα που αφορούν την άσκηση της παραπάνω πολιτικής και γενικά την Εθνική Άμυνα της Χώρας είναι το ΚΥΣΕΑ», «για την εφαρμογή της πολιτικής αυτής η Κυβέρνηση διαθέτη κυρίως το ΥΠ.ΕΘ.Α. και τις υπαγόμενες σε αυτό Ένοπλες Δυνάμεις της Χώρας : ΣΞ, ΠΝ, ΠΑ. ...» (α. 1 §§2, 3 & 4), και «ο ΥΕΘΑ είναι υπεύθυνος έναντι της Κυβέρνησης για τη διοίκηση και τον έλεγχο των ΕΔ, προς υλοποίηση της Πολιτικής

Εθνικής Άμυνας που χαράσσει η Κυβέρνηση», «... ασκεί τη διοίκηση και τον έλεγχο των ΕΔ μέσω των Αρχηγών των ΓΕΕΘΑ, ΓΕΣ, ΓΕΝ και ΓΕΑ» (α. 5 §§1 & 2).

5. Σε κάθε είδος ένοπλη σύγκρουση (armed conflict) εφαρμόζεται μια σειρά κανόνων διεθνούς δικαίου (γραπτού και εθιμικού) που ονομάζονται **Δίκαιο Ενόπλων Συγκρούσεων** (στο εξής : ΔΕΣ – στην αγγλική ο όρος αποδίδεται ως Law of Armed Conflict – LOAC).

6. Το ΔΕΣ ρυθμίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των “εμπολέμων”. **Δεν ασχολείται με το ερώτημα εάν η προσφυγή σε ένοπλη σύγκρουση είναι “νόμιμη” με βάση το διεθνές δίκαιο**, αλλά με δεδομένο, ακριβώς, ότι για οποιονδήποτε λόγο υπάρχει ένοπλη σύγκρουση σε εξέλιξη, προσπαθεί να επιβάλει περιορισμούς και κανόνες στον τρόπο με τον οποίο διεξάγονται οι επιχειρήσεις, με σκοπό, στο μέτρο του εφικτού, να μετριάσει τις συνέπειες της σύγκρουσης.

7. Για να επιτύχει τον σκοπό αυτό το **ΔΕΣ προσπαθεί να διατηρήσει την ισορροπία μεταξύ της απαίτησης των κρατών να διεξάγουν αποτελεσματικές στρατιωτικές επιχειρήσεις και της απαίτησης της ανθρωπότητας για την αποφυγή κάθε δεινού που δεν είναι απολύτως απαραίτητο προκειμένου να επιτευχθούν οι επιχειρησιακοί (στρατιωτικοί) αντικειμενικοί σκοποί, στα πλαίσια μιάς σύγκρουσης.**

8. Οι κανόνες του ΔΕΣ έχουν είτε εθιμική προέλευση, αποτελούν, δηλαδή, διεθνές έθιμο (customary international law), είτε συμβατική προέλευση, έχουν αποτυπωθεί, δηλαδή, σε διεθνείς συμβάσεις (treaty law).

9. Οι κανόνες του ΔΕΣ περιέχουν (υποχρεωτικές) ρυθμίσεις για τον τρόπο διεξαγωγής των επιχειρήσεων, καθώς και για το είδος των όπλων που είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν.

10. Για την Ελλάδα (όπως και για την συντριπτική πλειοψηφία των χωρών) οι κανόνες αυτοί αποτελούν και εσωτερικό δίκαιο (internal legislation) διότι οι αντίστοιχες διεθνείς συμβάσεις στις οποίες περιέχονται ή από τις οποίες προκύπτουν έχουν κυρωθεί με νόμους από την ελληνική Βουλή, κατά το άρθρο 28 §1 του Συντάγματος. Αλλά και όσοι από τους κανόνες του ΔΕΣ έχουν εθιμική προέλευση (δηλαδή αποτελούν διεθνές έθιμο) και πάλι δεσμεύουν την Ελλάδα, με βάση ειδική πρόβλεψη του άρθρου 28 §1 του Συντάγματος.

ΠΗΓΕΣ ΤΟΥ ΔΕΣ

ΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ (TREATY LAW)

11. Ακολουθούν οι πιο σημαντικές διεθνείς συμβάσεις στις οποίες αποτυπώνεται – ενσωματώνεται το ΔΕΣ και ο αντίστοιχος ελληνικός νόμος με τον οποίο έχουν κυρωθεί από τη Βουλή :

- Διακήρυξη του St. Petersburg του 1868 για την αποκήρυξη της χρήσης σε περίοδο πολέμου ορισμένων εκρηκτικών : κυρώθηκε με **νόμο της 11-12-1868**.
- Διακήρυξη της Χάγης του 1899 για την απαγόρευση των βολίδων (bullets) που εκτείνονται στο ανθρώπινο σώμα : κυρώθηκε με **ΒΔ της 04-04-1901**.
- Συνθήκες της Χάγης του 1907 (The Hague Regulations, The Neutrality Convention, The Naval Neutrality Convention) : υπογράφηκαν από την Ελλάδα αλλά δεν κυρώθηκαν / επικυρώθηκαν ποτέ (έχουν πλέον καταστεί, ωστόσο, διεθνές έθιμο).
- Πρωτόκολλο της Γενεύης του 1925 για την απαγόρευση της χρήσης ασφυξιογόνων, δηλητηριωδών ή παρομοίων αερίων και βακτηριολογικών μέσων σε πολεμικές επιχειρήσεις : **N. 5015/31**.
- Σύμβαση της Νέας Υόρκης του 1948 για την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος της γενοκτονίας : **ΝΔ 3091/54**.
- Τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949 (προστασία τραυματιών, ασθενών, ναυαγών, αιχμαλώτων πολέμου και αμάχων) : **N. 3481/55**.
- Σύμβαση της Χάγης του 1954 για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περίοδο πολέμου : **N. 1114/81** (κύρωσε και τον Κανονισμό εκτέλεσης της Σύμβασης, το Πρωτόκολλο Ι αυτής και τις Αποφάσεις Ι, ΙΙ και ΙΙΙ της διάσκεψης της Χάγης). — Η Ελλάδα έχει επίσης υπογράψει και το Δεύτερο Πρωτόκολλο του 1999 στη Σύμβαση της Χάγης του 1954 για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών.

- Σύμβαση για την απαγόρευση ανάπτυξης, παραγωγής και αποθήκευσης βακτηριολογικών (βιολογικών) και τοξικών όπλων καθώς και για την καταστροφή αυτών του 1972 : **N. 126/75**.
- Σύμβαση της Γενεύης για την απαγόρευση της στρατιωτικής ή οποιασδήποτε άλλης εχθρικής χρήσης των τεχνικών μεθόδων μεταβολής του περιβάλλοντος του 1977 (Σύμβαση ENMOD) : **N. 1362/83**.
- Πρόσθετο Πρωτόκολλο Ι (προστασία θυμάτων διεθνών ενόπλων συγκρούσεων) και Πρόσθετο Πρωτόκολλο ΙΙ (προστασία θυμάτων μη-διεθνών ενόπλων συγκρούσεων) του έτους 1977 στις τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949 : **N. 1786/88** και **N. 2105/92**, αντίστοιχα.
- Συνθήκη της Γενεύης του 1980 για την απαγόρευση ή τον περιορισμό χρήσης ορισμένων συμβατικών όπλων που μπορούν να θεωρηθούν ως εξαιρετικά επιβλαβή ή ως προκαλούντα αδιακρίτως αποτελέσματα, με τα τρία Πρόσθετα σε αυτήν Πρωτόκολλα (για τα μη-ανιχνεύσιμα θραύσματα, τις νάρκες & παγίδες και τα εμπρηστικά όπλα) και τη συνημμένη Απόφαση (Συνθήκη CCW) : **N. 1979/91**.
- Συνθήκη των Παρισίων για την απαγόρευση ανάπτυξης, παραγωγής, αποθήκευσης και χρήσης χημικών όπλων και για την καταστροφή τους του 1993 (Συνθήκη CWC) : **N. 2254/94**.
- Πρόσθετο Πρωτόκολλο ΙΙ στη Συνθήκη CCW, όπως αυτό τροποποιήθηκε την 03-05-1996, για την χρήση ναρκών & παγίδων : **N. 2652/98**.
- Πρόσθετο Πρωτόκολλο ΙV στη Συνθήκη CCW για τα όπλα laser που προκαλούν τύφλωση του 1995 : **N. 2484/97**.
- Συνθήκη της Οτάβα του 1997 για την απαγόρευση χρήσης, αποθήκευσης και μεταφοράς των ναρκών κατά προσωπικού και για την καταστροφή τους : **N. 2999/02**.
- Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου της Χάγης (International Criminal Court – ICC) του 1998 : **N. 3003/02**.

12. Το ΔΕΣ :

- Αποτελεί διεθνές δίκαιο

- Ρυθμίζει σχέσεις μεταξύ κρατών ή διεθνών οργανισμών ή κρατών και διεθνών οργανισμών, κατά τη διάρκεια ενόπλων συγκρούσεων.
- Επιβάλλει υποχρεώσεις σε πρόσωπα (τα οποία ενεργούν ως όργανα ή εκπρόσωποι κρατών / οργανισμών) και κατά βάση στο προσωπικό των ΕΔ.
- Δεν έχει σκοπό (ούτε είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε) να μειώνει την αποτελεσματικότητα των ΕΔ και να δυσκολεύει τη διεξαγωγή των επιχειρήσεων. Αποσκοπεί —στο μέτρο του εφικτού— στη μείωση των απωλειών, της καταστροφής και του suffering του πολέμου (των ενόπλων συγκρούσεων).

ΕΘΙΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ (CUSTOMARY INTERNATIONAL LAW)

13. Η πλειοψηφία των ρυθμίσεων των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης του 1949 και αρκετές από τις προβλέψεις των δύο Πρόσθετων σ' αυτές Πρωτοκόλλων του 1977 ήδη θεωρούνται διεθνές έθιμο. Το αυτό ισχύει και για αρκετές από τις λοιπές προβλέψεις του ΔΕΣ (μέθοδοι επιχειρήσεων, χρήση και είδη όπλων, κλπ), ειδικά όσες περιλαμβάνονται στα προ του Β' Παγκοσμίου Πολέμου συμβατικά κείμενα. Έτσι οι ρυθμίσεις και προβλέψεις αυτές αποτελούν *αναγκαστικό δίκαιο* και δεσμεύουν κάθε κράτος, ανεξάρτητα από το εάν είναι συμβαλλόμενο στις αντίστοιχες συνθήκες ή τις έχει επικυρώσει ή έχει προσχωρήσει σ' αυτές, κλπ.

ΠΟΤΕ ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΟΠΛΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ — ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ

ΕΝΟΠΛΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ

14. Ένοπλη σύγκρουση κατά τους ορισμούς του διεθνούς δικαίου υπάρχει όταν στοιχεία αντιτιθέμενων ΕΔ εμπλέκονται *από πρόθεση* σε στρατιωτικές επιχειρήσεις έναντι αλλήλων, ή όταν στόχοι στην επικράτεια ή στα χωρικά ύδατα ενός κράτους προσβάλλονται (δέχονται επίθεση) *από πρόθεση*. Ο όρος “*από πρόθεση*” χρησιμοποιείται ώστε να εξαιρεθούν περιστατικά τυχαίων συγκρούσεων (π.χ. μεθοριακά επεισόδια εκ λάθους), αλλά και να δηλωθεί ότι οι αντίστοιχες ενέργειες γίνονται κατόπιν εξουσιοδότησεως (διαταγής) ή τουλάχιστον ανοχής ή αποδοχής της υπεύθυνης κυβέρνησης.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΝΟΠΛΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ

15. Διεθνής ένοπλη σύγκρουση (international armed conflict) υπάρχει :

- Όταν οι αντιτιθέμενες ΕΔ ανήκουν σε δύο ή περισσότερα κράτη.
- Όταν έχει κηρυχθεί επισήμως πόλεμος (μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών), έστω και αν δεν έχουν αρχίσει ακόμη στρατιωτικές επιχειρήσεις.
- Όταν υπάρχει κατοχή (occupation) από τις ΕΔ ενός κράτους στο έδαφος άλλου κράτους (ολική ή μερική), ακόμη και αν δεν σημειώνεται ένοπλη αντίσταση.

16. Δεν έχει σημασία εάν ένα κράτος δρα στα πλαίσια του νομίμου δικαιώματός του της αυτοάμυνας, ή εάν επιχειρεί στα πλαίσια εκτέλεσης σχετικής εντολής (mandate) του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε.

17. Προκειμένου να έχουμε διεθνή ένοπλη σύγκρουση ΔΕΝ απαιτείται κάποιος ελάχιστος βαθμός έντασης ή έκτασης των συγκρούσεων (threshold of intensity).

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΕΝΟΠΛΗ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ

18. Εσωτερική ένοπλη σύγκρουση (internal armed conflict) είναι αυτή που εκτυλίσσεται εντός της επικράτειας ενός κράτους και στην οποία δεν συμμετέχουν οι ΕΔ άλλου κράτους.

19. Υπάρχουν τέσσερις κατηγορίες εσωτερικών ενόπλων συγκρούσεων :

- Εσωτερικές ταραχές και ένταση, όπως βίαιες διαδηλώσεις, εκτεταμένη και καθημερινή εγκληματική δραστηριότητα την οποία το κράτος δεν μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά, δράση τρομοκρατικών οργανώσεων, κλπ. : Εφαρμόζεται αποκλειστικά το εσωτερικό δίκαιο και το δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων (εσωτερικό & διεθνές).
- Εσωτερικές ένοπλες συγκρούσεις είτε μεταξύ των ΕΔ και δυνάμεων ανταρτών ή αυτονομιστικών κινημάτων, είτε μεταξύ περισσότερων ένοπλων ομάδων, κατά τις οποίες (σε αμφότερες τις περιπτώσεις) οι δυνάμεις των ανταρτών ή των ενόπλων ομάδων δεν ελέγχουν μόνιμα και αποτελεσματικά τμήμα της επικράτειας : Εφαρμόζονται μόνον οι

προβλέψεις του Κοινού Άρθρου 3 των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης του 1949.

- Εσωτερικές ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ των ΕΔ ενός κράτους και ΕΔ που έχουν αυτονομηθεί ή μεταξύ των ΕΔ και άλλων οργανωμένων ένοπλων ομάδων, οι οποίες υπό υπεύθυνη διοίκηση ελέγχουν μέρος της επικράτειας, κατά τρόπο που τους επιτρέπει να διεξάγουν παρατεταμένες και συντονισμένες στρατιωτικές επιχειρήσεις και να εφαρμόζουν το ΔΕΣ : Εφαρμόζεται το Πρόσθετο Πρωτόκολλο II στις τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949.
- Εθνικο-απελευθερωτικοί αγώνες κατά τους οποίους οι λαοί μάχονται εναντίον αποικιακής κυριαρχίας, ξένης κατοχής ή ρατσιστικού καθεστώτος, κατά την ενάσκηση του δικαιώματός τους για αυτοδιάθεση : Οι αγώνες αυτοί θεωρούνται κατά το διεθνές δίκαιο ως “διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις” κατά τις οποίες εφαρμόζεται το σύνολο του ΔΕΣ.

ΠΟΤΕ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ ΤΟ ΔΕΣ

20. Το ΔΕΣ εφαρμόζεται :

- Οποτεδήποτε υπάρχει ένοπλη σύγκρουση μεταξύ κρατών, **ακόμη και αν δεν έχει κηρυχθεί επίσημα πόλεμος**¹.
- Όταν υπάρχει κατοχή ξένου εδάφους (ολική ή μερική), έστω και αν η δύναμη κατοχής δεν συναντά ένοπλη αντίσταση.
- Όταν ένας λαός μάχεται εναντίον αποικιακής κυριαρχίας, ξένης κατοχής ή ρατσιστικού καθεστώτος, κατά την ενάσκηση του δικαιώματός του για αυτοδιάθεση.

21. Μεγάλο τμήμα του ΔΕΣ εφαρμόζεται και στις περιπτώσεις των εσωτερικών ενόπλων συγκρούσεων (internal armed conflict) (βλ. παραπάνω).

¹ Κατά το άρθρο 36 §1 του Συντάγματος «ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, με τήρηση οπωσδήποτε των ορισμών του άρθρου 35 παράγραφος 1, εκπροσωπεί διεθνώς το Κράτος, κηρύσσει πόλεμο, συνομολογεί συνθήκες ειρήνης, συμμαχίας, ...» (κατά το άρθρο 35 §1 του Συντάγματος οι πράξεις του Προέδρου της Δημοκρατίας για να ισχύσουν και να εκτελεστούν θα πρέπει να προσυπογράφονται από τον αρμόδιο Υπουργό και να δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως).

22. Αντίθετα το ΔΕΣ δεν εφαρμόζεται σε περιπτώσεις συγκρούσεων “χαμηλότερης έντασης”, όπως οι εσωτερικές ταραχές (riots), όπου αποκλειστική εφαρμογή έχει το εσωτερικό δίκαιο (domestic / internal law) κάθε χώρας, καθώς και το δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων (human rights law).

ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΔΕΣ

23. Οι βασικές αρχές του ΔΕΣ (basic principles of the LOAC) εφαρμόζονται σε κάθε είδος ένοπλης σύγκρουσης, είτε είναι “διεθνής” είτε “εσωτερική” και σε κάθε είδος επιχειρήσεων (χερσαίες, ναυτικές, αεροπορικές, “ειδικές”, κλπ). Επίσης σε κάθε περίπτωση αμφιβολίας περί του τι είναι “νόμιμο” κατά τη διεξαγωγή μιάς επιχείρησης, οι αρχές αυτές πρέπει να λειτουργούν ως οδηγός. Οι αρχές αυτές είναι οι ακόλουθες :

- **Ανθρώπινη μεταχείριση και μη – διάκριση (humane treatment, non – discrimination)** : Όλοι οι άνθρωποι πρέπει να τυγχάνουν ανθρωπίνης μεταχείρισης, αδιακρίτως φύλου, εθνικότητας, φυλής, θρησκείας, πολιτικών πεποιθήσεων, κλπ. — Ειδικά όσοι βρίσκονται εκτός μάχης, πρέπει να διαχωρίζονται και να προστατεύονται από επιθέσεις (εχθρός που παραδίδεται, πληρώματα που εγκαταλείπουν πληγέντα α/φ, τραυματίες, ναυαγοί, άρρωστοι, αιχμάλωτοι πολέμου, πολίτες που δεν μετέχουν στις επιχειρήσεις, ιατρικό και θρησκευτικό προσωπικό).
- **Επιχειρησιακή αναγκαιότητα (Military Necessity)** : Το σύνολο των ενεργειών που εκδηλώνονται στα πλαίσια μιάς ένοπλης σύγκρουσης πρέπει να δικαιολογείται με βάση καθαρά επιχειρησιακά κριτήρια. Κάθε δραστηριότητα που δεν είναι επιχειρησιακά (στρατιωτικά) αναγκαία, απαγορεύεται.
- **Περιορισμός (limitation)** : Τα όπλα και οι μέθοδοι αγώνα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε μια ένοπλη σύγκρουση δεν είναι απεριόριστα. Όπλα που είναι σχεδιασμένα κατά τρόπο ώστε να προκαλούν άσκοπα δεινά ή περιττό πόνο (unnecessary suffering or superfluous injury) απαγορεύονται. — Η απαγόρευση δεν καταλαμβάνει όπλα, τα οποία ακόμη και αν χρησιμοποιηθούν σωστά μπορεί να έχουν ως παρεμπόμπουσα (παραπλευρη) συνέπεια τις παραπάνω ανεπιθύμητες συνέπειες, όπως, για παράδειγμα, πυρομαχικά θραυσματοποίησης, διατρητικά πυρομαχικά, εμπρηστικά όπλα, κλπ.

- **Διάκριση (distinction)** : Πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ μαχίμων και μη-μαχίμων (combatants και non-combatants). Οι μάχιμοι επιτρέπεται να λαμβάνουν μέρος στις εχθροπραξίες, οι μη-μάχιμοι όχι. Οι μάχιμοι επιτρέπεται να προσβάλλονται, οι μη-μάχιμοι όχι, αλλά χάνουν τη προστασία αυτή εάν αναμειχθούν στις εχθροπραξίες.

Πρέπει, επίσης, να γίνεται διάκριση μεταξύ αντικειμένων που ανήκουν στις ΕΔ, τα οποία μπορούν να γίνουν αντικείμενο επίθεσης (προσβολής) και αντικειμένων (περιουσιακών στοιχείων) που ανήκουν στους αμάχους και τα οποία πρέπει να προστατεύονται (άρα απαγορεύονται και οι διαρπαγές – λεηλασίες). Η περιουσία των αμάχων, ωστόσο, μπορεί να γίνεται αντικείμενο επίταξης εάν αυτό επιβάλλεται από τις επιχειρησιακές απαιτήσεις διεξαγωγής του αγώνα. (Ο όρος “αντικείμενα” περιλαμβάνει κάθε είδους κινητή ή ακίνητη περιουσία, δημόσια ή ιδιωτική).

- **Αναλογικότητα (proportionality)** : Όταν προσβάλλονται στρατιωτικοί στόχοι, οι άμαχοι και η περιουσία τους πρέπει να προστατεύονται από τις παράπλευρες απώλειες (collateral ή incidental damage) στο μέτρο του εφικτού. Οι παράπλευρες απώλειες (οι οποίες είναι αποδεκτό να υπάρχουν) δεν πρέπει να είναι δυσανάλογες σε σχέση με το επιχειρησιακό πλεονέκτημα που αναμένεται να προκύψει ως αποτέλεσμα μιάς επίθεσης σε στρατιωτικό στόχο.
- **Καλή πίστη (good faith)** : Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των αντιμαχομένων πρέπει να γίνονται με καλή πίστη.

ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ “ΜΑΧΙΜΟΣ” (COMBATANT) — ΤΙ ΕΙΝΑΙ

“ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ”

24. Μόνον οι μάχιμοι μπορούν να λαμβάνουν μέρος στις εχθροπραξίες και να γίνονται αντικείμενο επίθεσης. Οι μάχιμοι είναι τα μέλη των ΕΔ των μερών σε μια ένοπλη σύγκρουση, με εξαίρεση το ιατρικό και θρησκευτικό προσωπικό (επ’ αυτών βλ. παρακάτω στις αντίστοιχες παραγράφους).

25. Οι ΕΔ αποτελούνται από όλες τις οργανωμένες δυνάμεις, ομάδες και μονάδες ενός μέρους σε ένοπλη σύγκρουση, των οποίων τα μέλη :

- Βρίσκονται υπό τις διαταγές ιεραρχίας υπεύθυνης για τις πράξεις των υφισταμένων της, έναντι του ενός εκ των μερών που λαμβάνει μέρος στη σύγκρουση (και αυτό και αν ακόμη το συγκεκριμένο εμπόλεμο μέρος αντιπροσωπεύεται από κυβέρνηση ή αρχή που δεν αναγνωρίζεται από τα άλλα εμπόλεμα μέρη).
- Υπόκεινται σε πειθαρχικές & ποινικές διατάξεις και διαδικασίες με βάση τις οποίες κάθε παράβαση του ΔΕΣ από μέρους τους τιμωρείται.
- Όταν λαμβάνουν μέρος σε στρατιωτικές επιχειρήσεις φέρουν στολή ή διακρίνονται με άλλο τρόπο από τον άμαχο πληθυσμό.

26. Το είδος των στρατευμάτων που απαρτίζουν τις ΕΔ δεν ενδιαφέρει (τακτικές μονάδες, επίστρατοι, εθνοφύλακες, κλπ), αρκεί να πληρούνται οι παραπάνω προϋποθέσεις. Ακόμη και οι δυνάμεις που συντηρούνται και κινητοποιούνται με ιδιωτικά μέσα (αυτές που ανήκουν στους λεγόμενους "war lords") ανήκουν εδώ εάν πληρούν τα ανωτέρω κριτήρια.

27. Ο καθένας δεν μπορεί να θεωρεί τον εαυτό του μέλος των ΕΔ ή όχι κατά βούληση. Όταν κάποιος γίνει "μάχιμος" παραμένει σ' αυτή τη κατάσταση μέχρι το πέρας της σύγκρουσης ή μέχρι τη στιγμή που θα εγκαταλείψει τις τάξεις των ΕΔ και θα σταματήσει να λαμβάνει μέρος στη σύγκρουση (οπότε περιέρχεται σε κατάσταση "αμάχου" κατά το διεθνές δίκαιο).

28. Το εάν ο αρχηγός του κράτους είναι συγχρόνως και μέλος των ΕΔ (και άρα το εάν σε περίπτωση σύγκρουσης μπορεί "νόμιμα" να γίνει στόχος των ΕΔ του αντιπάλου) εξαρτάται από το εάν άρχει πραγματικά των ΕΔ ή εάν ο τίτλος του ως επικεφαλής των ΕΔ είναι απλώς τιμητικός και τυπικός (το δεύτερο, για παράδειγμα, συμβαίνει με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της χώρας μας).

29. Ένα πειθαρχικό & ποινικό σύστημα το οποίο να εξασφαλίζει εφαρμογή του ΔΕΣ είναι απαραίτητο για την διατήρηση της ιδιότητας του "μάχιμου". Μία ένοπλη δύναμη δεν χάνει την ιδιότητα της "μάχιμης" δύναμης εάν τα μέλη της παραβιάζουν το ΔΕΣ, υπό την προϋπόθεση ότι κατά των παραβατών λαμβάνονται πειθαρχικά και ποινικά μέτρα. Μία δύναμη, ωστόσο, η οποία παραβιάζει συστηματικά το ΔΕΣ και της οποίας τα μέλη δεν τιμωρούνται, χάνει την ιδιότητά της ως ΕΔ με βάση το διεθνές δίκαιο. Σαν συνέπεια τα μέλη της δεν έχουν πλέον την ιδιότητα του "μαχίμου" και σε περίπτωση συλλήψεως δεν προστατεύονται ως αιχμάλωτοι

πολέμου αλλά μπορούν να δικαστούν (σαν κοινοί εγκληματίες) για παράνομη συμμετοχή σε εχθροπραξίες.

30. Οι "μάχιμοι" που λαμβάνουν μέρος σε ένοπλη σύγκρουση χωρίς να φέρουν διακριτικά που τους ξεχωρίζουν από τους αμάχους, χάνουν την ιδιότητα του "μαχίμου" και το δικαίωμα να τύχουν μεταχείρισεως ως αιχμάλωτοι πολέμου. Αυτό σημαίνει ότι σε περίπτωση συλλήψεως μπορεί να δικαστούν για το έγκλημα πολέμου της παράνομης συμμετοχής σε εχθροπραξίες.

31. Σε αρκετές περιπτώσεις άμαχοι που ζουν σε εμπόλεμες ζώνες φέρουν όπλα για αυτοάμυνα καθώς και για τα την προστασία των οικογενειών και της περιουσίας τους. Αυτό είναι νόμιμο με βάση το διεθνές δίκαιο, υπό την προϋπόθεση ότι τα όπλα αυτά χρησιμοποιούνται μόνο στα πλαίσια της αυτοάμυνας (οπότε οι άμαχοι εξακολουθούν να διατηρούν την ιδιότητα του "αμάχου" κατά το διεθνές δίκαιο).

ΑΝΤΑΡΤΟΠΟΛΕΜΟΣ

32. Ο ανταρτοπόλεμος (guerilla warfare) δεν είναι νομική έννοια. Χαρακτηρίζεται από τη χρήση ανορθόδοξων τακτικών και μπορεί να διεξάγεται και από τις δυνάμεις του "τακτικού" στρατού.

33. Το ΔΕΣ εφαρμόζεται κανονικά και στις περιπτώσεις που διεξάγεται ανταρτοπόλεμος.

ΜΙΣΘΟΦΟΡΟΙ

34. Ένα πρόσωπο χαρακτηρίζεται ως μισθοφόρος όταν πληρούνται όλες οι παρακάτω προϋποθέσεις :

- Στρατολογείται επί τόπου ή στο εξωτερικό για να λάβει μέρος σε μια ένοπλη σύγκρουση.
- Λαμβάνει μέρος ευθέως στην ένοπλη σύγκρουση.
- Για τη συμμετοχή του στη σύγκρουση λαμβάνει αμοιβή, η οποία υπερβαίνει τις αμοιβές των μελών των ΕΔ με το μέρος των οποίων μάχεται.

- Έχει εθνικότητα διαφορετική απ' αυτή των μελών των ΕΔ των αντιμαχομένων μερών.
- Δεν είναι κάτοικος των περιοχών που ελέγχουν τα αντιμαχόμενα μέρη.
- Δεν ανήκει στις ΕΔ κανενός από τα αντιμαχόμενα μέρη.
- Δεν εκτελεί αποστολή για λογαριασμό ενός μέρους που δεν λαμβάνει μέρος στη σύγκρουση, ως μέλος των ΕΔ αυτού του μέρους.

35. **Οι μισθοφόροι ΔΕΝ έχουν την ιδιότητα του “μάχιμου” ή του “αιχμάλωτου πολέμου” κατά το ΔΕΣ.** Σε περίπτωση συλλήψεως δικαιούνται απλώς ανθρώπινης μεταχείρισης (humane treatment).

ΑΜΑΧΟΙ

36. Άμαχος είναι κάθε πρόσωπο που δεν ανήκει στις ΕΔ των μερών μιάς ένοπλης σύγκρουσης.

37. **Οι άμαχοι δεν επιτρέπεται να λαμβάνουν μέρος στις εχθροπραξίες και προστατεύονται από κάθε επίθεση (non-combatant immunity). Σε περίπτωση που αναμειχθούν στις εχθροπραξίες χάνουν το καθεστώς προστασίας. Η απώλεια αυτή του καθεστώτος προστασίας αφορά μόνον τους αμάχους που εμπλέκονται στις επιχειρήσεις και όχι τον άμαχο πληθυσμό γενικά.**

38. **Οι άμαχοι μπορούν, ωστόσο, νόμιμα να υποστηρίζουν τις ΕΔ της χώρας τους, χωρίς να λαμβάνουν ενεργό μέρος στην ένοπλη σύγκρουση (π.χ. να παρέχουν μη στρατιωτικά εφόδια).**

ΑΜΑΧΟΙ ΠΟΥ ΣΥΝΟΔΕΥΟΥΝ ΤΙΣ ΕΔ

39. Οι άμαχοι που συνοδεύουν τις ΕΔ (τεχνικοί, πολεμικοί ανταποκριτές, ειδικοί επιστήμονες, προσωπικό μη κυβερνητικών οργανισμών, προσωπικό που εργάζεται σε ιδιωτικές εταιρίες που εκτελούν συμβόλαια με τις ΕΔ, κλπ) :

- Δεν πρέπει να λαμβάνουν ενεργό μέρος στη σύγκρουση, ώστε να διατηρούν το καθεστώς ασυλίας τους ως άμαχοι.
- Δεν πρέπει να γίνονται αντικείμενο επίθεσης.

- Κινδυνεύουν από τις συνέπειες της σύγκρουσης στον ίδιο βαθμό που κινδυνεύουν και τα μέλη των ΕΔ που συνοδεύουν.

40. Οι χώροι στους οποίους εργάζονται (π.χ. συνεργεία επισκευής υλικού) μπορούν νόμιμα να αποτελέσουν στρατιωτικούς στόχους.

41. Οι άμαχοι που συνοδεύουν τις ΕΔ δεν θα πρέπει να φορούν στολή ή άλλου είδους ρουχισμό που προσομοιάζει με αυτόν των ΕΔ που συνοδεύουν.

42. Ανάλογα με τις περιστάσεις μπορούν να φέρουν ελαφρύ οπλισμό για σκοπούς αυτοάμυνας και μόνον.

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

43. Κατά τον σχεδιασμό των στρατιωτικών επιχειρήσεων πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη και το περιβάλλον εντός του οποίου θα διεξαχθούν —τόσο το φυσικό όσο και το γενικότερο περιβάλλον—, καθώς αυτό επηρεάζει τον τύπο των επιχειρήσεων και καθορίζει σε μεγάλο ποσοστό τα όπλα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν.

44. Αντικειμενικός σκοπός πρέπει να είναι —πάντοτε στο μέτρο του εφικτού— να αποφεύγονται, ή τουλάχιστον να μειώνονται, οι παράπλευρες απώλειες ή καταστροφές στον άμαχο πληθυσμό στο θέατρο επιχειρήσεων και να προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον από διαρκή, εκτεταμένη και μακροχρόνια καταστροφή.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

45. Το διεθνές δίκαιο στον τομέα αυτό μπορεί να συνοψιστεί στις ακόλουθες βασικές αρχές :

- Η φυσική διαδικασία δεν πρέπει να γίνει αντικείμενο σκόπιμου χειρισμού με σκοπό να βλάψει τον εχθρό, εάν αυτό πρόκειται να προκαλέσει εκτεταμένα, μακροχρόνια και σοβαρά αποτελέσματα στο φυσικό περιβάλλον (π.χ., καταστροφή δασών, μεταβολή στη φυσική ροή ποταμών, κλπ).

- Το περιβάλλον αυτό καθ' εαυτό δεν πρέπει να γίνεται αντικείμενο επίθεσης (π.χ. πυρπόληση όλων των δασών μιάς κατεχόμενης περιοχής στην οποία δεν σημειώνεται ένοπλη αντίσταση).
- Κατά τον σχεδιασμό και τη διεξαγωγή επιχειρήσεων πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια να προστατεύεται το φυσικό περιβάλλον.
- Καταστροφές που δεν καθίστανται αναγκαίες για την στρατιωτικά ορθή διεξαγωγή των επιχειρήσεων, απαγορεύονται.
- Κατά την προσβολή ενός στρατιωτικού στόχου πρέπει να επιλέγονται μέθοδοι και μέσα επιχειρήσεων τα οποία, αναλογικά με την επίτευξη του αντικειμενικού σκοπού, προκαλούν την ελάχιστη δυνατή περιβαλλοντική καταστροφή.
- Κάθε περιβαλλοντική καταστροφή που προκαλείται πρέπει να είναι ανάλογη με τον αντικειμενικό σκοπό που επιχειρείται να επιτευχθεί.
- Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση μεθόδων ή μέσων διεξαγωγής των επιχειρήσεων τα οποία αποσκοπούν ή αναμένεται μετά βεβαιότητας να προκαλέσουν εκτεταμένα, μακροχρόνια και σοβαρή καταστροφή στο φυσικό περιβάλλον και έτσι διακυβεύουν την υγεία ή την επιβίωση του τοπικού πληθυσμού.

ΦΡΑΓΜΑΤΑ, ΑΝΑΧΩΜΑΤΑ, ΠΥΡΗΝΙΚΟΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ

46. Τα φράγματα, τα αναχώματα (προχώματα) και οι πυρηνικοί ενεργειακοί σταθμοί, καθώς και οι στρατιωτικοί στόχοι που γειτνιάζουν με αυτά, δεν πρέπει να γίνονται αντικείμενο επίθεσης, εάν αυτό πρόκειται να προκαλέσει την απελευθέρωση επικίνδυνων δυνάμεων με αποτέλεσμα τις βαρείες απώλειες στον άμαχο πληθυσμό (π.χ. καταστροφή με βόμβες ακριβείας ενός υδροηλεκτρικού φράγματος ή ενός *πυρηνικού εργοστασίου* παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας – αξίζει να σημειωθεί ότι η καταστροφή ενός *συμβατικού εργοστασίου* ηλεκτρικής ενέργειας στις περισσότερες περιπτώσεις θα αποτελεί μία ενέργεια "νόμιμη" κατά το ΔΕΣ!).

47. Εγκαταστάσεις και αντικείμενα που αποτελούν στρατιωτικούς στόχους δεν θα πρέπει να εγκαθίστανται κοντά στις παραπάνω εγκαταστάσεις. Εξαιρούνται τα όπλα που αποσκοπούν στην προστασία των εγκαταστάσεων αυτών από παράνομες

(κατά το διεθνές δίκαιο) επιθέσεις (π.χ. μεμονωμένα αντιαεροπορικά όπλα, ενδεχομένως μικρού – μεσαίου βεληνεκούς).

48. Τα φράγματα, τα αναχώματα και οι πυρηνικοί ενεργειακοί σταθμοί πρέπει να σημαίνονται με το ειδικό σήμα που προβλέπει η 1η Σύμβαση του Γενεύης του 1949 (τρεις κύκλοι χρώματος πορτοκαλί, σε σειρά, που σημαίνει: “*works and installations containing dangerous forces*”).

49. Τα φράγματα, τα αναχώματα και οι πυρηνικοί ενεργειακοί σταθμοί μπορεί να γίνουν αντικείμενα επίθεσης μόνον εάν :

- Αυτό μπορεί να γίνει κατά τρόπο ώστε να μην απελευθερωθούν επικίνδυνες δυνάμεις.
- Η κατάσταση είναι τέτοια που εγγυάται ότι δεν θα προκληθούν βαρείες απώλειες στον άμαχο πληθυσμό (π.χ. το φράγμα βρίσκεται σε αραιοκατοικημένη περιοχή).
- Η συγκεκριμένη εγκατάσταση χρησιμοποιείται συστηματικά και προδήλως προς απευθείας υποστήριξη των στρατιωτικών επιχειρήσεων του αντιπάλου και η προσβολή της είναι ο μόνος εφικτός τρόπος τερματισμού της υποστήριξης αυτής. — Ειδικά στην περίπτωση των φραγμάτων / αναχωμάτων, επίσης εάν αυτά χρησιμοποιούνται πέραν του φυσιολογικού τους σκοπού που είναι η συγκράτηση του νερού (π.χ. εάν έχουν ενσωματωθεί σε ένα ευρύτερο αμυντικό έργο). — Σ’ όλες αυτές τις περιπτώσεις, ωστόσο, θα πρέπει να λαμβάνεται πρόνοια για την μείωση των συνεπειών σε βάρος του άμαχου πληθυσμού (π.χ. έγκαιρη προειδοποίηση (advance warning), εάν αυτό είναι εφικτό).

ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΖΩΝΕΣ – ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ – ΟΥΔΕΤΕΡΕΣ ΖΩΝΕΣ (SAFETY ZONES, SAFE HAVENS, NEUTRALIZED ZONES)

50. Δημιουργούνται με συμφωνία των αντιμαχομένων μερών και προστατεύονται από κάθε επίθεση. Οι ασφαλείς περιοχές μπορούν να δημιουργηθούν και με απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε.

ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΖΩΝΕΣ – ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑ – ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

51. Οι υγειονομικές ζώνες (περιοχές) δημιουργούνται κατόπιν συμφωνίας των αντιμαχομένων και προστατεύονται από επίθεση.

52. Τα πολιτικά νοσοκομεία προστατεύονται επίσης και έχουν δικαίωμα να σημαίνονται με το έμβλημα του ερυθρού σταυρού ή της ερυθράς ημισελήνου.

53. Οι (στρατιωτικές) υγειονομικές μονάδες, είτε σε μόνιμες εγκαταστάσεις (στρατιωτικά νοσοκομεία) είτε οι κινητές, προστατεύονται από επίθεση υπό την προϋπόθεση ότι δεν λαμβάνουν μέρος στις επιχειρήσεις. Εάν καταληφθούν από τον εχθρό πρέπει να αφηθούν να συνεχίσουν το υγειονομικό τους έργο, μέχρις ότου οι υγειονομικές μονάδες του αντιπάλου αναλάβουν το έργο αυτό.

54. **Οι υγειονομικές μονάδες που λαμβάνουν μέρος στις επιχειρήσεις χάνουν το καθεστώς προστασίας τους.** Ακόμη και σ' αυτή την περίπτωση, όμως, πριν προσβληθούν με πυρά πρέπει να προειδοποιούνται ότι εάν δεν διακόψουν την ενεργό συμμετοχή τους στην ένοπλη σύγκρουση θα γίνουν αντικείμενο επίθεσης.

ΑΝΟΧΥΡΩΤΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ (NON-DEFENDED LOCALITIES)

55. Πρόκειται για περιοχές που αφήνονται ανοχύρωτες με σκοπό την προστασία αυτών και του πληθυσμού τους από την καταστροφή. Μπορεί να δημιουργηθούν με μονομερή διακήρυξη ενός από τα αντιμαχόμενα μέρη.

56. Απαγορεύεται η προσβολή τους, ο αντίπαλος, ωστόσο, μπορεί να τις καταλάβει με τις δυνάμεις του, αμέσως μόλις δημιουργηθούν.

57. Το αντιμαχόμενο μέρος που δημιουργεί μια ανοχύρωτη περιοχή πρέπει να συμμορφωθεί με τους ακόλουθους όρους, διαφορετικά χάνεται το καθεστώς προστασίας :

- Όλες οι μάχιμες μονάδες και το κινητό στρατιωτικό υλικό πρέπει να εγκαταλείψουν την περιοχή.
- Απαγορεύεται κάθε εχθρική ενέργεια σε βάρος της δύναμης κατοχής.

58. Ο όρος "ανοχύρωτη πόλη" (undefended ή open town) έχει την αυτή έννοια.

ΑΝΟΧΥΡΩΤΕΣ ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ (UNDEFENDED PLACES)

59. Απαγορεύεται η προσβολή, με οποιοδήποτε μέσο, πόλεων, χωριών, κατοικιών ή κτιρίων που είναι ανοχύρωτα.

60. Απαγορεύεται η προσβολή πόλεων και χωριών σαν τέτοια. Επιτρέπεται, όμως, η προσβολή στρατιωτικών στόχων εντός των πόλεων και των χωριών.

61. **Απαγορεύεται η προσβολή μη-στρατιωτικών αντικειμένων** (π.χ. ένα κτίριο το οποίο είναι ανοχύρωτο, δεν χρησιμοποιείται για στρατιωτικούς σκοπούς και δεν αποτελεί στρατιωτικό στόχο για οποιονδήποτε άλλο λόγο, αποτελεί ένα "μη-στρατιωτικό αντικείμενο").

ΑΠΟΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΖΩΝΕΣ (DEMILITARIZED ZONES)

62. Δημιουργούνται με συμφωνία των αντιμαχομένων μερών, πριν ή κατά την ένοπλη σύγκρουση, και μέσα σ' αυτές απαγορεύεται κάθε στρατιωτική επιχείρηση ή δραστηριότητα. Όλοι οι μάχιμοι και το κινητό στρατιωτικό υλικό πρέπει να αποχωρήσουν.

63. Οι ζώνες αυτές απαγορεύεται να καταληφθούν από τον αντίπαλο και γι' αυτό συνήθως δημιουργούνται στα μετόπισθεν.

ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ ΑΙΧΜΑΛΩΤΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥ (PRISONER OF WAR CAMPS)

64. Προστατεύονται από κάθε επίθεση. Πρέπει να σημαίνονται με το έμβλημα "PW" ή "PG".

ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ ΑΜΑΧΩΝ (INTERNMENT CAMPS)

65. Προστατεύονται από κάθε επίθεση. Πρέπει να σημαίνονται με το έμβλημα "IC".

Η ΠΥΚΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΜΑΧΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

66. Η πυκνότητα του άμαχου πληθυσμού πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη κατά τον σχεδιασμό των επιχειρήσεων (εφ' όσον, όπως έχει προαναφερθεί, οι άμαχοι, ο άμαχος πληθυσμός και τα μη-στρατιωτικά αντικείμενα δεν πρέπει να γίνονται αντικείμενο επίθεσης και πρέπει να προστατεύονται, στο μέτρο του εφικτού, από τις παράπλευρες απώλειες).

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

67. Η πολιτιστική κληρονομιά (κινητή & ακίνητη : ιστορικά μνημεία, έργα τέχνης, τόποι λατρείας, βιβλιοθήκες, μουσεία, κλπ) και ο περιβάλλον χώρος, δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για στρατιωτικούς σκοπούς ή προς υποστήριξη της στρατιωτικής προσπάθειας και πρέπει να προστατεύεται από κάθε επιθετική πράξη (π.χ. στο καμπαναριό μιάς εκκλησίας ή στον μιναρέ ενός μουσουλμανικού τεμένους δεν πρέπει να εγκαθίσταται παρατηρητήριο, ώστε να μην υπάρξει ανάγκη αυτοί οι τόποι λατρείας να γίνουν αντικείμενο επίθεσης — σε περίπτωση βομβαρδισμού ή πολιορκίας μίας πόλης τα κτίρια που είναι αφιερωμένα στη θρησκεία ή την τέχνη, τα ιστορικά μνημεία, κλπ, δεν προσβάλλονται, υπό την προϋπόθεση ότι δεν χρησιμοποιούνται εκείνη τη στιγμή για στρατιωτικούς σκοπούς).

68. Τα αντικείμενα πολιτιστικής κληρονομιάς (μνημεία, μουσεία, εκκλησίες, γέφυρες, κλπ) απολαμβάνουν **γενικής προστασίας** (general protection) και σημαίνονται με ειδικό σήμα. Τα εξαιρετικά σημαντικά αντικείμενα πολιτιστικής κληρονομιάς καταγράφονται σε ειδικό κατάλογο, τίθενται υπό καθεστώς **ειδικής προστασίας** (special protection) και σημαίνονται με τριπλό προστατευτικό σήμα (triple protective emblem). Τα αντικείμενα πολιτιστικής κληρονομιάς ύψιστης σημασίας για την ανθρωπότητα μπορούν να τεθούν επίσης σε ειδικό κατάλογο και να αποκτήσουν έτσι καθεστώς **αυξημένης προστασίας** (enhanced protection). — Οι διαδικασίες για όλ' αυτά προβλέπονται στην αντίστοιχη διεθνή σύμβαση του 1954 για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε περίοδο ενόπλων συγκρούσεων και στο 2ο Πρωτόκολλο αυτής του 1998.

69. **Εάν** (σωρευτικά) : **α.** η πολιτιστική κληρονομιά καταστεί στρατιωτικός στόχος (π.χ. οχυρώνεται από τον αντίπαλο ή χρησιμοποιείται για την απόκρυψη στρατιωτικού υλικού, κλπ), **β.** δεν υπάρχει άλλη επιχειρησιακά ισοδύναμη λύση για τον χειρισμό της κατάστασης, και **γ.** προειδοποιείται ο αντίπαλος (advance warning) προ επαρκούς χρόνου (εξαιρούνται οι περιπτώσεις αυτοάμυνας), **τότε** οι υποχρεώσεις που απορρέουν από το διεθνές δίκαιο για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς μπορεί να μην τηρηθούν :

- Για την πολιτιστική κληρονομιά υπό γενική προστασία, με απόφαση διοικητού σε επίπεδο τάγματος ή ισοδύναμο ή ανώτερο επίπεδο.
- Για την πολιτιστική κληρονομιά υπό ειδική προστασία, με απόφαση διοικητού σε επίπεδο μεραρχίας ή ισοδύναμο ή ανώτερο επίπεδο.

- Για την πολιτιστική κληρονομιά υπό αυξημένη προστασία, με απόφαση του ανωτάτου δυνατού επιχειρησιακού επιπέδου.

70. Οι αρχές του αντιμαχομένου μέρους στο έδαφος του οποίου υπάρχουν αντικείμενα πολιτιστικής κληρονομιάς, έχουν την ευθύνη να εντάξουν τα αντικείμενα αυτά στους ειδικούς καταλόγους, να προβούν στις κατάλληλες γνωστοποιήσεις προς τον αντίπαλο και τη διεθνή κοινότητα, να σημάνουν τα μνημεία, κλπ.

ΠΟΙΑ ΟΠΛΑ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΟΥΝ ΣΤΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

71. Το ΔΕΣ απαγορεύει ορισμένα όπλα και θέτει περιορισμούς στη χρήση άλλων.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

72. Οι ακόλουθες γενικές αρχές ισχύουν αναφορικά με τη χρήση των όπλων (σε κάθε είδους επιχειρήσεις, δηλ. χερσαίες, ναυτικές, αεροπορικές, "ειδικές") :

- **Το δικαίωμα των αντιμαχομένων μερών στην επιλογή των μέσων με τα οποία θα διεξαχθεί η σύγκρουση, ΔΕΝ είναι απεριόριστο.**
- Ο μόνος "νόμιμος" σκοπός κατά τη διάρκεια μιάς ένοπλης σύγκρουσης είναι η ήττα των στρατιωτικών δυνάμεων του αντιπάλου. *Η χρήση όπλων που απλώς επιτείνουν τον πόνο των μελών των ΕΔ του αντιπάλου που έχουν καταστεί ανάκανοι για περαιτέρω αγώνα ("disabled men") ή καθιστά το θάνατό τους αναπόφευκτο, είναι παράνομη.*
- Απαγορεύεται η χρήση όπλων τα οποία ως εκ της φύσεώς τους προκαλούν εξαιρετικά επιβλαβή αποτελέσματα ή αδικαιολόγητη (από επιχειρησιακή σκοπιά) συμφορά (superfluous injury or unnecessary suffering), ή τα οποία έχουν σκοπό ή αναμενόμενο αποτέλεσμα την πρόκληση εκτεταμένων, μακροχρόνιων και σοβαρών καταστροφών στο φυσικό περιβάλλον.

- Απαγορεύεται η χρήση όπλων τα οποία προκαλούν αδιακρίτως αποτελέσματα επειδή δεν είναι δυνατόν να στοχοποιήσουν συγκεκριμένο στρατιωτικό στόχο.

ΕΚΡΗΚΤΙΚΕΣ ΒΟΛΙΔΕΣ ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΩΝ ΓΙΑ ΦΟΡΗΤΑ ΟΠΛΑ (EXPLODING BULLETS)

73. Απαγορεύεται η χρήση κατά προσωπικού εκρηκτικών ή εμπρηστικών βολίδων.

74. Αντιθέτως δεν απαγορεύεται η χρήση τροχειοδεικτικών βολίδων, όπως και η χρήση εκρηκτικών βολίδων για αντιαεροπορική χρήση ή για χρήση κατά σκληρών στόχων.

ΒΟΛΙΔΕΣ ΠΟΥ ΕΚΤΕΙΝΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΣΩΜΑ (EXPANDING BULLETS)

75. Απαγορεύεται η χρήση κατά προσωπικού βολίδων που εκτείνονται (expand / flatten) στο ανθρώπινο σώμα και έτσι προκαλούν εκτεταμένη ζημιά στους ιστούς και στον ανθρώπινο σκελετό. Σ' αυτή τη κατηγορία εμπίπτουν και οι λεγόμενες βολίδες "dum dum".

ΔΗΛΗΤΗΡΙΑ (POISON)

76. Απαγορεύεται η χρήση δηλητηρίων ή δηλητηριασμένων όπλων (εξαιρούνται τα αέρια και τα λοιπά χημικά —για τα οποία ισχύουν ειδικότεροι κανόνες— και τα παράγωγα των πυρηνικών όπλων).

ΧΗΜΙΚΑ ΚΑΙ ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΟΠΛΑ (CHEMICAL AND BIOLOGICAL WEAPONS)

77. Απαγορεύεται η χρήση χημικών και βιολογικών όπλων.

78. Η απαγόρευση αυτή καταλαμβάνει και τη χρήση στις ένοπλες συγκρούσεις τοξινών (toxins) και χημικών ουσιών που προορίζονται για την αντιμετώπιση ταραχών και τη διάλυση διαδηλώσεων (riot control agents).

ΌΠΛΑ ΠΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝ ΜΗ-ΑΝΙΧΝΕΥΣΙΜΑ ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ (NON-DETECTABLE FRAGMENTS)

79. Απαγορεύεται η χρήση κάθε όπλου του οποίου το πρωταρχικό αποτέλεσμα είναι να πληγώνει το ανθρώπινο σώμα με θραύσματα μη ανιχνεύσιμα με “ακτίνες Χ” (X-rays).

80. Η απαγόρευση καταλαμβάνει υλικά όπως το πλαστικό, τα οποία δεν ανιχνεύονται στο ανθρώπινο σώμα και άρα καθίσταται δύσκολη η αφαίρεσή τους κατά τις ιατρικές επεμβάσεις.

81. Αντίθετα, η απαγόρευση δεν καταλαμβάνει τα μεταλλικά θραύσματα (π.χ. αυτά που δημιουργεί μια αμυντική χειροβομβίδα), ούτε τα θραύσματα που δημιουργεί το πλαστικό περίβλημα όπλων που βασίζονται σε άλλες αρχές λειτουργίας (π.χ. μια αντιαρματική νάρκη με πλαστικό περίβλημα, η οποία εξ ορισμού δημιουργεί ζημιά με το ωστικό της κύμα, το δε πλαστικό περίβλημα χρησιμοποιείται μόνον για να καθιστά την ανίχνευση δύσκολη).

ΝΑΡΚΕΣ (LANDMINES)

[ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΔΕΝ ΑΦΟΡΟΥΝ ΣΕ ΝΑΡΚΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΚΑΤΑ ΘΑΛΑΣΣΑ ΕΝΟΠΛΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ]

ΝΑΡΚΕΣ ΚΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ (ANTI-PERSONNEL LANDMINES)

82. Η χρήση ναρκών κατά προσωπικού απαγορεύεται απολύτως. Η απαγόρευση καταλαμβάνει και την παραγωγή, τη διατήρηση αποθεμάτων και τη μεταφορά αυτού του είδους ναρκών.

ΑΝΤΙΑΡΜΑΤΙΚΕΣ ΝΑΡΚΕΣ

[Διεθνώς τείνει πλέον να επικρατήσει ο όρος “MINES OTHER THAN ANTI-PERSONNEL MINES” – MOTAPM, ο οποίος περιλαμβάνει κάθε νάρκη που δεν προορίζεται για χρήση κατά προσωπικού, δηλαδή τόσο τις αντιαρματικές νάρκες (anti-tank mines) όσο και τις αντι-οχηματικές νάρκες (anti-vehicle mines) — Τα παρακάτω αναφερόμενα καταλαμβάνουν και τις δύο αυτές κατηγορίες ναρκών, ωστόσο, για πρακτικούς λόγους θα χρησιμοποιείται ο όρος “αντιαρματικές νάρκες”]

83. Η χρήση αντιαρματικών ναρκών επιτρέπεται υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις :

- Δεν είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε να εκρήγνυνται από τις συσκευές ανιχνεύσεως ναρκών (mine detector equipment).
- Κάθε μηχανισμός απαγόρευσης άρσης (anti-handling device) που διαθέτουν, απενεργοποιείται όταν απενεργοποιείται και η νάρκη.
- Το αντιμαχόμενο μέρος που τις χρησιμοποιεί είτε εκκαθαρίζει τα ναρκοπέδια πριν εγκαταλείψει την ευρύτερη περιοχή στην οποία τα έχει στρώσει, είτε τα παραδίδει σε άλλο μέρος το οποίο αναλαμβάνει τη σχετική ευθύνη.

84. Επιπλέον, για κάθε ναρκοπέδιο αντιαρματικών ναρκών που στρώνεται θα πρέπει να τηρούνται λεπτομερείς χάρτες και να λαμβάνονται μέτρα προστασίας του άμαχου πληθυσμού (έγκαιρη προειδοποίηση, περίφραξη και σήμανση του ναρκοπεδίου, παρακολούθηση της κατάστασής του).

85. Ειδικά οι αντιαρματικές νάρκες που στρώνονται εξ αποστάσεως με μηχανικά μέσα (remotely delivered anti-vehicle mines), πρέπει να διαθέτουν μηχανισμούς αυτόματης απενεργοποίησης ή αυτοκαταστροφής και τα γεωγραφικά δεδομένα της τοποθεσίας στην οποία διασπείρονται πρέπει να καταγράφονται.

86. Στα θέματα των αντιαρματικών ναρκών εφαρμόζονται και οι “κοινοί” κανόνες του ΔΕΣ. Έτσι οι αντιαρματικές νάρκες :

- Μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνον εναντίον ή για την προστασία στρατιωτικών στόχων.
- Απαγορεύεται να χρησιμοποιηθούν εναντίον αμάχων.
- Απαγορεύεται να χρησιμοποιηθούν κατά τρόπο που καθιστά τη χρήση τους αδιάκριτη (indiscriminate).
- Πρέπει να χρησιμοποιούνται αφού έχει ληφθεί κάθε δυνατό προληπτικό μέτρο —πάντοτε στα πλαίσια του εφικτού— για την προστασία του άμαχου πληθυσμού. Ιδίως πρέπει να υπάρχει έγκαιρη προειδοποίηση προς τους αμάχους, εάν οι επιχειρησιακές συνθήκες το επιτρέπουν.
- Δεν πρέπει να προκαλούν, εκ κατασκευής, εξαιρετικά επιβλαβή αποτελέσματα ή αδικαιολόγητη (από επιχειρησιακή σκοπιά) συμφορά.

87. Αυτονόητο είναι ότι η λεπτομερής καταγραφή ναρκών και ναρκοπεδίων αποτελεί σημαντικό “μέτρο ασφαλείας” όχι μόνο για τον άμαχο πληθυσμό αλλά και για τις ίδιες, τις φίλιες και τις συμμαχικές δυνάμεις.

ΠΑΓΙΔΕΣ (BOOBY-TRAPS) ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΣΥΣΚΕΥΕΣ ΠΑΓΙΔΕΥΣΕΩΣ (OTHER DEVICES)

88. Ως “παγίδα” νοείται κάθε συσκευή ή υλικό το οποίο είναι σχεδιασμένο, κατασκευασμένο ή τροποποιημένο ώστε να σκοτώνει ή να τραυματίζει και το οποίο λειτουργεί κατά τρόπο μη αναμενόμενο όταν ένα πρόσωπο “ενοχλεί” ή πλησιάζει ένα φαινομενικά αβλαβές αντικείμενο ή εκτελεί μια φαινομενικά ασφαλή πράξη (π.χ. με το άνοιγμα μιάς πόρτας εκρήγνυται μία παγιδευμένη χειροβομβίδα). Οι παγίδες μπορεί να λειτουργούν με εκρηκτικό ή μηχανικό τρόπο.

89. Απαγορεύεται η χρήση παγίδων οι οποίες :

- Είναι εκρηκτικές αλλά μοιάζουν με αβλαβή φορητά αντικείμενα (π.χ. απαγορεύεται η κατασκευή μιάς παγίδας που μοιάζει με φωτογραφική μηχανή, επιτρέπεται, ωστόσο, η παγίδευση μιάς υπάρχουσας φωτογραφικής μηχανής²).
- Είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε να προκαλούν εξαιρετικά επιβλαβή αποτελέσματα ή αδικαιολόγητη (από επιχειρησιακή σκοπιά) συμφορά.
- Είναι σχεδιασμένες έτσι ώστε να εκρήγνυνται με τη χρήση συσκευών ανίχνευσης.

90. **Απαγορεύεται η παγίδευση :**

- Διεθνώς αναγνωρισμένων προστατευτικών εμβλημάτων ή σημάτων.
- Άρρωστων, τραυματισμένων ή νεκρών ατόμων.
- Τοποθεσιών ταφής ή αποτέφρωσης ή τάφων.
- Υγειονομικών εγκαταστάσεων, εξοπλισμού, εφοδίων και μέσων υγειονομικής μεταφοράς.

---

² Σκοπός είναι η απαγόρευση κατασκευής μεγάλου αριθμού επικίνδυνων αντικειμένων, τα οποία θα μπορούσαν να διασπαρθούν τυχαία και να τραβήξουν τη προσοχή των αμάχων και ιδίως των παιδιών!

- Παιδικών παιχνιδιών ή άλλων φορητών αντικειμένων ή προϊόντων σχεδιασμένων να εξυπηρετούν τη διατροφή, την υγιεινή, το ντύσιμο και την εκπαίδευση των παιδιών.
- Ειδών διατροφής και ποτών.
- Ειδών εστίασεως ή συναφών συσκευών, με εξαίρεση αυτές που βρίσκονται σε στρατιωτικές εγκαταστάσεις ή βάσεις ανεφοδιασμού των ΕΔ.
- Ειδών που έχουν προδήλως θρησκευτική χρήση.
- Της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Ζώων (ζωντανών & νεκρών).

91. Με τον όρο “**λοιπές συσκευές παγιδεύσεως**” νοούνται παγίδες οι οποίες ενεργοποιούνται με τηλεχειρισμό ή με χρονοδιακόπτη και όχι με την παρεμβολή του θύματος. **Οι περιορισμοί χρήσης που αφορούν στις παγίδες, ισχύουν και για τη χρήση των λοιπών συσκευών παγιδεύσεως.**

ΕΜΠΡΗΣΤΙΚΑ ΟΠΛΑ (INCENDIARY WEAPONS)

92. Τα εμπρηστικά όπλα ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ να χρησιμοποιούνται :

- Εναντίον στρατιωτικών στόχων εντός συγκεντρώσεων αμάχων, εκτός εάν υπάρχει ικανοποιητικός διαχωρισμός (βλ. ,όμως στην παρ. 93).
- Εναντίον δασών ή άλλου είδους φυτών σε μεγάλες συγκεντρώσεις, εκτός εάν αυτά χρησιμοποιούνται για την απόκρυψη ή το καμουφλάζ στρατιωτικών μονάδων ή άλλων στρατιωτικών στόχων ή αποτελούν στρατιωτικούς στόχους αυτά καθ' εαυτά (π.χ. καθιστούν αδύνατη την προέλαση των μηχανοκίνητων μονάδων, η οποία —επιχειρησιακά— δεν μπορεί να εκτελεστεί σε άλλο δρομολόγιο).

93. Τα εμπρηστικά όπλα των οποίων η άφηση γίνεται από α/φ, δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να εκτοξευθούν εναντίον στόχων εντός συγκεντρώσεων αμάχων (ακόμη και αν υπάρχει επαρκής διαχωρισμός).

94. Στα εμπρηστικά όπλα ΔΕΝ περιλαμβάνονται εκείνα τα οποία έχουν παρεμπιπτόντως εμπρηστικά αποτελέσματα (πυρομαχικά σήμανσης με καπνό, τροχοδεικτικά, κλπ), καθώς και εκείνα που συνδυάζουν διατρητικά και ωστικά αποτελέσματα με αποτελέσματα θραυσματοποίησης και εμπρηστικά αποτελέσματα, αλλά είναι σχεδιασμένα να βάλονται εναντίον σκληρών στόχων και όχι εναντίον (ακάλυπτου) προσωπικού.

95. Η απαγόρευση της χρήσης εμπρηστικών όπλων όπως οι βόμβες ναπάλμ και τα φλογοβόλα κατά προσωπικού, δεν προκύπτει από καμία διεθνή σύμβαση. Η απαγόρευση αυτή προκύπτει από την αρχή της απαγόρευσης πρόκλησης περιττού πόνου και έτσι τα όπλα αυτά δεν μπορούν να στραφούν κατά ακάλυπτου προσωπικού, είναι, ωστόσο, “νόμιμο” να χρησιμοποιούνται κατά τεθωρακισμένων οχημάτων, οχυρών και οχυρωμένων θέσεων, έστω και αν το προσωπικό που δρα εκεί τελικά θα καεί³.

ΤΥΦΛΩΤΙΚΑ ΟΠΛΑ LASER (BLINDING LASER WEAPONS)

96. Απαγορεύεται η χρήση κατά προσωπικού, όπλων laser ειδικά σχεδιασμένων ώστε να προκαλούν μόνιμη τύφλωση στον γυμνό οφθαλμό ή στον οφθαλμό που βλέπει με τη χρήση γυαλιών οράσεως.

97. Επιτρέπεται η χρήση συσκευών τηλεμέτρησης τεχνολογίας laser, καθώς και η χρήση όπλων laser κατά σκληρών στόχων, έστω και αν προκαλούν τύφλωση στο προσωπικό ως παράπλευρη συνέπεια.

ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΟΠΛΑ (NUCLEAR WEAPONS)

98. Η χρήση πυρηνικών όπλων ρυθμίζεται μόνον από τις γενικές αρχές του ΔΕΣ (και ιδίως την αρχή της αναλογικότητας), επειδή επ' αυτών δεν υπάρχουν (ακόμη) γενικά αποδεκτοί απαγορευτικοί κανόνες διεθνούς δικαίου (συμβατικοί ή εθιμικοί).

“ΜΗ-ΦΟΝΙΚΑ” (“ΜΗ-ΘΑΝΑΤΗΦΟΡΑ”) ΟΠΛΑ (NON-LETHAL WEAPONS)

99. Τα μη-φονικά όπλα είναι σχεδιασμένα έτσι ώστε να εκπληρώνουν τον στρατιωτικό τους σκοπό με μη-θανατηφόρα μέσα, όπως προσωρινή

---

³ Εάν ο χειριστής του φλογοβόλου δεχθεί επίθεση, μπορεί —στα πλαίσια της αρχής της αυτοάμυνας— να στρέψει το φλογοβόλο σ' αυτόν που του επιτίθεται, εάν δεν έχει άλλο μέσο αντίδρασης.

αναισθητοποίηση. Εδώ υπάγονται όπλα που εκτοξεύουν δίχτυα παγιδεύσεως, κολλώδεις ουσίες, κλπ, ή όπλα που δημιουργούν ηλεκτρομαγνητικούς παλμούς, ή ουσίες που μετατρέπουν το έδαφος σε εξαιρετικά γλιστερή επιφάνεια, κλπ.

100. Τα όπλα αυτά για να είναι επιτρεπτά από το ΔΕΣ θα πρέπει :

- Να μην προκαλούν εξαιρετικά επιβλαβή αποτελέσματα ή αδικαιολόγητη (από επιχειρησιακή σκοπιά) συμφορά.
- Να είναι δυνατόν να στοχοποιούν στρατιωτικούς στόχους χωρίς δυσανάλογα μεγάλες παράπλευρες απώλειες.
- Να μην δρουν με δόλιο (ύπουλο) και αποκρουστικό τρόπο.
- Να μην απαγορεύονται από ειδική συμφωνία ή σύμβαση.
- Να μην περιέχουν riot control agents (βλ. παραπάνω στην §78) ή άλλες ουσίες που απαγορεύονται από τη Σύμβαση κατά των βιολογικών όπλων ή τη Σύμβαση κατά των χημικών όπλων.

ΝΑΥΤΙΚΑ ΟΠΛΑ

101. Ισχύουν οι γενικές αρχές του ΔΕΣ και οι γενικές αρχές της §72 (βλ. και παρακάτω στις ναυτικές επιχειρήσεις).

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑ ΟΠΛΑ

102. Ισχύουν οι γενικές αρχές του ΔΕΣ και οι γενικές αρχές της §72.

ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΜΑΧΩΝ

103. Ο άμαχος πληθυσμός και οι μεμονωμένοι άμαχοι πρέπει να προστατεύονται από τους κινδύνους που δημιουργεί η διεξαγωγή των επιχειρήσεων.

104. Οι άμαχοι αφ' ενός μεν δεν πρέπει να γίνονται αντικείμενο ευθείας επίθεσης, αφ' ετέρου δε οι επιχειρήσεις πρέπει να διεξάγονται κατά τέτοιο τρόπο

ώστε —στο μέτρο του εφικτού— να ελαχιστοποιούνται οι πιθανότητες θανάτου, τραυματισμού και συμφορών μεταξύ των αμάχων.

ΛΙΜΟΚΤΟΝΙΑ

105. Απαγορεύεται η λιμοκτονία (starvation) των αμάχων ως μέθοδος πολέμου.

106. Απαγορεύεται η αποστέρηση από τους αμάχους των αντικειμένων τα οποία είναι απαραίτητα για την επιβίωσή τους (τροφή, καλλιέργειες, ζώα, πόσιμο νερό, αρδευτικά συστήματα, κλπ). Ο όρος “αποστέρηση” είναι ευρύς και περιλαμβάνει τόσο την προσβολή και την καταστροφή όσο και την αποδίωξη των αμάχων από τις εστίες τους.

107. Απαγορεύεται η δηλητηρίαση και η μόλυνση του πόσιμου ύδατος. Ο κανόνας αυτός ανήκει στο διεθνές εθιμικό δίκαιο και καταλαμβάνει τους πάντες. Η αντίστοιχη ενέργεια δεν νομιμοποιείται ούτε με την τοποθέτηση προειδοποιητικών πινακίδων.

“ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΑΣΠΙΔΕΣ” (HUMAN SHIELDS)

108. Απαγορεύεται η χρησιμοποίηση των αμάχων για να καλύψουν, να διευκολύνουν ή να παρακωλύσουν τις επιχειρήσεις.

ΔΙΑΡΠΑΓΗ (PILLAGE, PLUNDER)

109. Η διαρπαγή (ληηλασία, λαφυραγωγία, πλιάτσικο) απαγορεύεται σε κάθε περίπτωση.

110. Η διαρπαγή πρέπει να διακρίνεται από την επίταξη αγαθών για στρατιωτικούς σκοπούς.

ΑΝΤΙΠΟΙΝΑ (REPRISALS)

111. Τα αντίποινα απαγορεύονται πλήρως και σε κάθε περίπτωση.

ΔΟΛΙΑ ΜΕΣΑ (PERFIDY, TREACHERY)

112. Δόλια μέσα κατά το ΔΕΣ είναι εκείνα τα μέσα που προκαλούν στον αντίπαλο την πεποίθηση ότι έχει δικαίωμα ή υποχρέωση προστασίας με βάση το ΔΕΣ, με σκοπό να διαψευστεί (προδοθεί) η πεποίθησή του αυτή.

113. Απαγορεύεται η θανάτωση, ο τραυματισμός και η σύλληψη του αντιπάλου με τη χρήση δολίων μέσων. **Παραδείγματα χρήσης δολίων μέσων :** προσποίηση πρόθεσης για διαπραγμάτευση με τη χρήση λευκής σημαίας, ή προσποίηση ότι είμαστε άμαχοι ή ότι ανήκουμε στο προσωπικό του Ο.Η.Ε., ή ότι διατελούμε υπό καθεστώς προστασίας (με τη χρήση του εμβλήματος του Ερυθρού Σταυρού), με σκοπό να προκαλέσουμε τον αντίπαλο να μας πλησιάσει για να τον φονεύσουμε ή να τον αιχμαλωτίσουμε.

ΠΑΡΑΠΛΑΝΗΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ (RUSES OF WAR)

114. Οι παραπλανητικές ενέργειες (πανουργίες, στρατηγήματα) είναι οι ενέργειες εκείνες που έχουν σαν σκοπό να μπερδέψουν τον αντίπαλο ή να τον εξαναγκάσουν να ενεργήσει κατά τρόπο βιαστικό και απερίσκεπτο, αλλά οι οποίες δεν παραβιάζουν το ΔΕΣ και δεν είναι δόλιες κατά την παραπάνω έννοια.

115. **Οι παραπλανητικές ενέργειες επιτρέπονται.** Παραδείγματα : παραλλαγή (καμουφλάζ), παραπλανητικοί στόχοι ή “δολώματα” (decoys), παραπλανητικές επιχειρήσεις (mock operations), παραπληροφόρηση. Έτσι επιτρέπεται η παράλλαξη ενός άρματος μάχης, ώστε αυτό να μην είναι εύκολα ορατό από τον αντίπαλο, με σκοπό αυτός να πλησιάσει αμέριμνος και να δεχθεί πυρά από κοντινή απόσταση — απαγορεύεται, όμως, η προσποίηση από έναν στρατιώτη μας ότι είναι τραυματισμένος, με σκοπό να τον πλησιάσουν οι αντίπαλοι για βοήθεια και αυτός να τους προσβάλει από κοντινή απόσταση.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ (INTELLIGENCE GATHERING)

116. Η συλλογή πληροφοριών για τον αντίπαλο είναι *απολύτως νόμιμη*.

ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ

117. Οι δολοφονίες ως μέσο πολέμου απαγορεύονται. Ως “δολοφονία” εδώ νοείται η χρήση δολίων μέσων (βλ. παραπάνω) ή μέσων που απαγορεύονται από το ΔΕΣ με σκοπό τον φόνο ή τον τραυματισμό του προσωπικού του αντιπάλου.

118. Το εάν επιτρέπεται η δολοφονία του αρχηγού κράτους ή του υπουργού άμυνας, κλπ, του αντιπάλου, εξαρτάται από το εάν αυτή διοικούν κυριολεκτικά τις ΕΔ του αντιπάλου (με βάση την εσωτερική του νομοθεσία) ή όχι.

ΧΡΗΣΗ ΣΤΟΛΩΝ, ΕΜΒΛΗΜΑΤΩΝ, ΚΛΠ, ΤΡΙΤΩΝ ΜΕΡΩΝ

119. Η χρήση από τους αντιμαχόμενους στολών, σημαιών, εμβλημάτων, διακριτικών, κλπ, που ανήκουν σε κράτη που δεν εμπλέκονται στην ένοπλη σύγκρουση ή που ανήκουν στο προσωπικό διεθνών οργανισμών, απαγορεύεται απολύτως. Απαγορεύεται επίσης η χρήση από τον ένα αντίπαλο των στολών, σημαιών, εμβλημάτων, κλπ, του άλλου (εξαιρείται μόνον τέτοια χρήση στα πλαίσια της εκπαίδευσης).

120. Επιτρέπεται, όπως είναι αυτονόητο, η χρήση από τους αιχμαλώτους πολέμου των στολών του αντιπάλου, στα πλαίσια της διαφυγής τους.

ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΕ "ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΤΡΟΠΟ"

121. Απαγορεύεται η διεξαγωγή επιχειρήσεων υπό την απειλή ή την εξαγγελία ότι σε κάθε περίπτωση δεν θα υπάρξουν επιζώντες από την πλευρά του αντιπάλου (διεξαγωγή επιχειρήσεων στη βάση "no-quarter"). Οι διαταγές της ηγεσίας του αντιμαχομένου μέρους προς αυτή την κατεύθυνση είναι παράνομες.

122. Το προσωπικό του αντιπάλου που παραδίδεται ή τίθεται εκτός μάχης, πρέπει να προστατεύεται και να τυγχάνει μεταχείρισης αιχμαλώτων πολέμου.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΟΣΩΝ ΤΙΘΕΝΤΑΙ ΕΚΤΟΣ ΜΑΧΗΣ

123. Το προσωπικό του αντιπάλου που τίθεται εκτός μάχης (*out of action* ή *hors de combat*) δεν πρέπει να γίνεται αντικείμενο επίθεσης.

124. Ένα πρόσωπο τίθεται εκτός μάχης όταν πέσει στα χέρια του αντιπάλου, ή ευκρινώς δηλώνει πρόθεση να παραδοθεί, ή έχει χάσει τις αισθήσεις του ή δεν μπορεί να αμυνθεί λόγω τραυματισμού ή αρρώστιας.

125. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις πρέπει να απόσχει από κάθε εχθρική ενέργεια και δεν πρέπει να επιχειρήσει να δραπετεύσει, διαφορετικά χάνει το καθεστώς προστασίας. **Οι τραυματίες που συνεχίζουν να μάχονται ΔΕΝ προστατεύονται.**

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΠΟΥ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΕΙ Α/Φ ΠΟΥ ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ

126. Το προσωπικό που εγκαταλείπει με αλεξίπτωτο α/φ που κινδυνεύει (λόγω βλάβης ή λόγω προσβολής του με πυρά) προστατεύεται. Όταν προσγειωθεί στο έδαφος πρέπει να του δίδεται η ευκαιρία να παραδοθεί. Το καθεστώς προστασίας χάνεται εάν το προσωπικό αυτό εμπλακεί σε ένοπλο αγώνα (απειλή χρήσης και χρήση όπλων) ή επιχειρήσει να αποφύγει τη σύλληψη ή να δραπέτεύσει μετά τη σύλληψή του.

127. Οι αλεξιπτωτιστές που βρίσκονται στον αέρα κατά τη διάρκεια των επιχειρησιακών τους αλμάτων, ΔΕΝ προστατεύονται (δηλαδή μπορούν “νόμιμα” να βληθούν στον αέρα).

ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΙ (SPIES)

128. Οι κατάσκοποι ΔΕΝ δικαιούνται την μεταχείριση των αιχμαλώτων πολέμου.

129. Σε περίπτωση συλλήψεως δεν μπορούν βέβαια να τιμωρηθούν με ποινή εάν πρώτα δεν δικαστούν, δικαιούνται, ωστόσο, στοιχειώδους ανθρώπινης μεταχείρισης (“fundamental guarantees”).

130. Τα μέλη των ΕΔ που συλλέγουν πληροφορίες σε περιοχές που ελέγχονται από τον εχθρό, σε περίπτωση συλλήψεως δεν θα τύχουν μεταχείρισεως κατασκόπου εάν φέρουν στολή (έχουν, δηλαδή, σ’ αυτή τη περίπτωση το *status* αιχμαλώτου πολέμου). — Ακόμη και αν δεν φέρουν στολή, τα μέλη των ΕΔ που εμπλέκονται σε επιχειρήσεις κατασκοπείας παύουν να θεωρούνται κατάσκοποι μόλις επανενωθούν με τις φίλιες δυνάμεις. Αυτό σημαίνει ότι εάν συλληφθούν μετά από ένα χρονικό διάστημα, δεν μπορεί να τιμωρηθούν για τις προηγούμενες κατασκοπευτικές τους δραστηριότητες.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ (RELIGIOUS PERSONNEL)

131. Το θρησκευτικό προσωπικό που συνοδεύει τις ΕΔ τυγχάνει ειδικής προστασίας και δεν πρέπει να προσβάλλεται. Πρέπει να φορά λευκό περιβραχιόνιο με τον ερυθρό σταυρό (ή την ερυθρά ημισέληνο) και να φέρει ειδική ταυτότητα.

132. Δεν μπορεί να φέρει οπλισμό. Συνιστάται να μην φέρει οπλισμό ούτε και για λόγους αυτοάμυνας.

ΛΕΥΚΗ ΣΗΜΑΙΑ (WHITE FLAG, FLAGH OF TRUCE)

133. Η λευκή σημαία υποδηλώνει πρόθεση ενάρξεως διαπραγματεύσεων με τον εχθρό. **Δεν σημαίνει αναγκαστικά πρόθεση παραδόσεως (συνθηκολογήσεως).**

134. Ο εχθρός που επιδεικνύει λευκή σημαία πρέπει να σταματήσει τον ένοπλο αγώνα και αν αυτό συμβεί πρέπει και ο αντίπαλος να πράξει ομοίως. Δεν είναι απαραίτητο η εχθρική ομάδα που επιδεικνύει λευκή σημαία να αφεθεί να πλησιάσει τις γραμμές του αντιπάλου, εάν αυτό δεν επιτρέπεται από την τακτική κατάσταση.

ΕΠΙΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

135. Στις επιθετικές επιχειρήσεις περιλαμβάνεται και κάθε επιθετική ενέργεια που εκδηλώνεται από κάποιον που βρίσκεται σε άμυνα, συμπεριλαμβανομένων των αντεπιθέσεων, των επιδρομών και των περιπολιών κάθε είδους που εξαπολύονται από μια αμυντική τοποθεσία.

136. Η επίθεση είναι πράξη βίας κατά του αντιπάλου, ανεξάρτητα εάν ο επιτιθέμενος βρίσκεται στην άμυνα ή στην επίθεση.

137. Αυτός που σχεδιάζει ή αποφασίζει επίθεση πρέπει :

- Να βεβαιωθεί —στο μέτρο του εφικτού— ότι ο στόχος του είναι στρατιωτικός.
- Να λάβει τα κατάλληλα μέτρα κατά την επιλογή των όπλων και των μεθόδων του, ώστε να αποφύγει ή τουλάχιστον να ελαχιστοποιήσει τις απώλειες μεταξύ των αμάχων και τις φθορές στην περιουσία τους.
- Να ακυρώσει, να αναστείλει ή να επανασχεδιάσει την επίθεσή του, εάν οι παράπλευρες απώλειες που είναι πιθανόν να προκληθούν είναι υπερβολικές σε σχέση με το αναμενόμενο αποτέλεσμα.
- Να προειδοποιήσει εγκαίρως τους αμάχους, εάν η επίθεσή του πρόκειται να έχει επιπτώσεις στον άμαχο πληθυσμό, εκτός εάν οι επικρατούσες συνθήκες δεν το επιτρέπουν.

138. Τα παραπάνω αφορούν τους πάντες στην αλυσίδα διοίκησης, από τον υπουργό άμυνας μέχρι τον διοικητή στο πεδίο της μάχης.

139. Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις πρέπει να έχουν ως αντικείμενο μόνον στρατιωτικούς στόχους. Στρατιωτικό στόχο αποτελούν εκείνα τα αντικείμενα τα οποία ως εκ της φύσεως, της τοποθεσίας, του σκοπού ή της χρήσης τους, συμβάλλουν αποτελεσματικά στη στρατιωτική προσπάθεια (του αντιπάλου) και των οποίων η ολική ή μερική καταστροφή, κατάληψη ή απενεργοποίηση —με βάση τις περιστάσεις που επικρατούν σε δεδομένη στιγμή— παρέχει σαφές στρατιωτικό πλεονέκτημα.

140. Στρατιωτικό στόχο δεν αποτελεί μόνο το στρατιωτικό υλικό του αντιπάλου αλλά και “πολιτικής φύσεως” αντικείμενα, τα οποία συνεισφέρουν στη στρατιωτική προσπάθεια (γραμμές επικοινωνιών, ενεργειακοί σταθμοί, κοινά κτίρια που χρησιμοποιούνται από τις ΕΔ, κατοικίες που χρησιμοποιούνται από ελεύθερους σκοπευτές, εργοστάσια που κατασκευάζουν πολεμικό υλικό, έστω και αν σ’ αυτά εργάζονται αποκλειστικά ιδιώτες, κλπ).

141. Ένα αντικείμενο που είναι στρατιωτικός στόχος σήμερα μπορεί αργότερα να πάψει να αποτελεί στόχο εξ αιτίας της αλλαγής των συνθηκών.

142. Οι άμαχοι που λαμβάνουν ενεργό μέρος στις ένοπλες συγκρούσεις —και για όσο χρόνο συμβαίνει αυτό— χάνουν το καθεστώς προστασίας.

143. Κάθε “αδιάκριτη” επίθεση (δηλαδή κατά στρατιωτικών και μη-στρατιωτικών στόχων *αδιακρίτως*) ή επίθεση που προκαλεί δυσανάλογα μεγάλες παράπλευρες απώλειες, απαγορεύεται.

ΑΜΥΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

144. Οι αμυνόμενοι έχουν την υποχρέωση —στο μέτρο του εφικτού— να ελαχιστοποιούν τις απώλειες μεταξύ των αμάχων :

- Απομακρύνοντας τους αμάχους από την περιοχή των στρατιωτικών στόχων.
- Αποφεύγοντας να δημιουργούν στρατιωτικούς στόχους σε κατοικημένες περιοχές.

- Λαμβάνοντας μέτρα για την προστασία των αμάχων από τους κινδύνους των στρατιωτικών επιχειρήσεων.

145. Εάν οι αμυνόμενοι δεν φροντίσουν να λάβουν τις απαραίτητες προφυλάξεις, αυτό δεν απαλλάσσει τους επιτιθέμενους από την υποχρέωση να διεξάγουν την επίθεσή τους με βάση τους κανόνες του ΔΕΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΜΥΝΑ (CIVIL DEFENCE)

146. Οι οργανισμοί πολιτικής άμυνας, το προσωπικό και η περιουσία τους, προστατεύονται. Πρέπει να αφήνονται να εκτελούν το έργο τους στον τομέα της πολιτικής άμυνας, εκτός εάν επιτακτική στρατιωτική ανάγκη (imperative military necessity) επιβάλλει κάτι διαφορετικό.

147. Το προσωπικό των ΕΔ το οποίο κατά διάρκεια μίας ένοπλης σύγκρουσης απασχολείται αποκλειστικά σε καθήκοντα πολιτικής άμυνας (ιατρικό προσωπικό, μηχανικοί, κλπ) θεωρείται προσωπικό πολιτικής άμυνας και προστατεύεται.

148. Το προσωπικό πολιτικής άμυνας μπορεί να φέρει ελαφρύ οπλισμό για τη διατήρηση της τάξης καθώς και για αυτοάμυνα, αλλά απαγορεύεται να λαμβάνει μέρος στις συγκρούσεις. **Σε περίπτωση ενεργούς ανάμιξης τους στην ένοπλη σύγκρουση, τόσο το προσωπικό όσο και οι μονάδες πολιτικής άμυνας χάνουν το ειδικός καθεστώς προστασίας.**

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

149. Οι ιατρικές μονάδες πρέπει να τοποθετούνται μακριά από στρατιωτικούς στόχους και το αντίστροφο.

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

150. Η καταστροφή ιδιωτικής περιουσίας (δηλ. αντικειμένων που δεν χρησιμοποιούνται από τις ΕΔ) πρέπει πάντα να δικαιολογείται από τις επιχειρησιακές ανάγκες. Απαγορεύεται η καταστροφή ή φθορά με αποκλειστικό σκοπό τη μη χρησιμοποίησή της από τους αμάχους ή ως μέσο για την εκδίωξη των αμάχων.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ

151. Το διεθνώς αναγνωρίσιμο προστατευτικό έμβλημα παροχής στρατιωτικών – ιατρικών υπηρεσιών είναι ο ερυθρός σταυρός ή η ερυθρά ημισέληνος σε λευκό φόντο.

152. Το έμβλημα αυτό χρησιμοποιείται για τη σήμανση προστατευόμενων ιατρικών κτιρίων, μεταφορικών μέσων, ιατρικού εξοπλισμού και προσωπικού.

153. Αν και το παραπάνω έμβλημα χρησιμοποιείται κυρίως από τις ιατρικές και θρησκευτικές υπηρεσίες των ΕΔ κατά τη διάρκεια της ειρήνης ή της ένοπλης σύγκρουσης, μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων από εξουσιοδοτημένες ιατρικές μονάδες και ιατρικά – μεταφορικά μέσα του πολιτικού τομέα και από πολιτικό ιατρικό προσωπικό σε κατεχόμενες περιοχές ή σε περιοχές όπου βρίσκεται σε εξέλιξη σύγκρουση ή είναι πιθανό να εκδηλωθεί σύγκρουση.

154. Η διεξαγωγή μη-ιατρικών στρατιωτικών επιχειρήσεων υπό την κάλυψη του παραπάνω προστατευτικού εμβλήματος, συνιστά έγκλημα πολέμου και σοβαρή παραβίαση του Πρώτου Πρωτοκόλλου των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης του 1949.

155. Οι ιατρικές μονάδες ΔΕΝ χάνουν το καθεστώς προστασίας τους όταν δεν χρησιμοποιούν το έμβλημα, πλην όμως η αναγνώρισή τους από τον εχθρό γίνεται πρακτικά εξαιρετικά δύσκολη.

ΤΡΑΥΜΑΤΙΕΣ ΚΑΙ ΑΡΡΩΣΤΟΙ

156. Τραυματίες και άρρωστοι είναι πρόσωπα —είτε μέλη των ΕΔ είτε άμαχοι— τα οποία εξ αιτίας τραύματος, αρρώστιας ή άλλης φυσικής ή πνευματικής δυσλειτουργίας ή αναπηρίας, χρειάζονται ιατρική βοήθεια ή φροντίδα και απέχουν από κάθε εχθρική πράξη ή ενέργεια.

157. Τραυματίες και άρρωστοι δεν θεωρούνται μόνον όσοι τραυματίζονται στο πεδίο της μάχης αλλά οποιοσδήποτε έχει ανάγκη ιατρικής φροντίδας (έγκυες γυναίκες, νεογέννητα, ηλικιωμένοι, κλπ).

158. Οι τραυματίες και άρρωστοι υπάγονται σε ειδικό καθεστώς προστασίας :

- Δεν επιτρέπεται να γίνονται αντικείμενο επίθεσης.
- Πρέπει να τυγχάνουν ανθρώπινης μεταχείρισης. Η άσκηση βίας σε βάρος του απαγορεύεται. Απαγορεύεται επίσης να γίνονται αντικείμενα βιολογικών πειραμάτων.
- Οι γυναίκες πρέπει να αντιμετωπίζονται με σεβασμό, λαμβανομένου υπόψη και του φύλου τους.
- Οι εμπόλεμοι πρέπει να τους παρέχουν ιατρική φροντίδα. Οι προτεραιότητες στη περίθαλψή τους πρέπει να καθορίζονται μόνον με βάση ιατρικά κριτήρια.
- Οι εμπόλεμοι πρέπει να τηρούν λεπτομερή αρχεία για τους τραυματίες και αρρώστους του αντιπάλου που πέφτουν στα χέρια τους.
- Τα μέλη των ΕΔ του αντιπάλου που συλλαμβάνονται και είναι τραυματίες ή άρρωστοι έχουν την ιδιότητα του αιχμαλώτου πολέμου, αλλά εκκενώνονται αρχικά μέσω των ιατρικών καναλιών.
- Τα παραπάνω ισχύουν ανεξάρτητα από το φύλο, τη φυλή, την εθνικότητα, τη θρησκεία και τις πολιτικές πεποιθήσεις των αρρώστων και τραυματιών ή συναφή κριτήρια.

159. Ο αντίπαλος που αδυνατεί να εκκενώσει το τραυματισμένο και άρρωστο προσωπικό του και πρέπει να το εγκαταλείψει στον εχθρό, πρέπει να αφήσει μαζί τους —στο μέτρο του εφικτού— το κατάλληλο ιατρικό προσωπικό και υλικό⁴.

ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

160. Υγειονομικές μονάδες θεωρούνται οι εγκαταστάσεις και οι μονάδες —στρατιωτικές και μη στρατιωτικές— οι οποίες έχουν ως σκοπό την έρευνα για, τη συλλογή, τη μεταφορά, τη περίθαλψη (συμπεριλαμβανομένων και των πρώτων

---

⁴ Το ιατρικό προσωπικό του αντιπάλου σ' αυτή τη περίπτωση δεν αποκτά *status* αιχμαλώτου πολέμου και πρέπει να αφεθεί να επιστρέψει στις φίλιες γραμμές μόλις ολοκληρώσει το έργο του.

βοηθειών) των τραυματιών, των αρρώστων και των ναυαγών, ή την πρόληψη των ασθενειών. — Μπορεί να είναι κινητές (mobile) ή ακίνητες, μόνιμες ή προσωρινές.

161. Οι υγειονομικές μονάδες προστατεύονται από κάθε επίθεση. Εάν πέσουν στα χέρια του εχθρού πρέπει να αφεθούν να συνεχίσουν το έργο τους μέχρις ότου οι αντίστοιχες μονάδες του αντιπάλου αναλάβουν το έργο αυτό.

162. Οι υγειονομικές μονάδες **χάνουν το καθεστώς προστασίας** εάν εμπλακούν στις εχθροπραξίες. Ακόμη και σ' αυτή τη περίπτωση, όμως, βάλονται μόνον κατόπιν προειδοποίησης.

163. Το καθεστώς προστασίας ΔΕΝ χάνεται εάν :

- Το προσωπικό των υγειονομικών μονάδων φέρει ελαφρύ οπλισμό.
- Η υγειονομική μονάδα λειτουργεί σε περιφραγμένο χώρο, ή φυλάσσεται από σκοπούς ή έχει συνοδεία.
- Τα όπλα των τραυματιών και ασθενών αποθηκεύονται προσωρινά στο χώρο της υγειονομικής μονάδας, μέχρις ότου μεταφερθούν.
- Εάν στο χώρο της υγειονομικής μονάδας συστεγάζεται προσωπικό και υλικό της κτηνιατρικής υπηρεσίας των ΕΔ⁵.
- Εάν η στρατιωτική υγειονομική μονάδα περιθάλπει και αμάχους. — Αντίστοιχα και οι υγειονομικές μονάδες του πολιτικού τομέα ΔΕΝ χάνουν το καθεστώς προστασίας τους εάν περιθάλπουν και προσωπικό των ΕΔ.

ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

164. Υγειονομικό προσωπικό αποτελούν τα άτομα —στρατιωτικοί ή και ιδιώτες — στα οποία έχουν ανατεθεί αποκλειστικά υγειονομικά καθήκοντα από κάποιο από τα μέρη που μετέχουν σε ένοπλη σύγκρουση.

165. **Μόνιμο υγειονομικό προσωπικό** αποτελούν εκείνα τα άτομα που ασχολούνται αποκλειστικά με τη συλλογή, μεταφορά και περίθαλψη τραυματιών και αρρώστων ή με την πρόληψη ασθενειών. **Βοηθητικό υγειονομικό προσωπικό** αποτελούν οι βοηθοί, νοσοκόμοι, τραυματιοφορείς, οδηγοί, κλπ, οι οποίοι ανήκουν

---

⁵ Το προσωπικό των κτηνιατρικών υπηρεσιών των ΕΔ, ΔΕΝ χάνει ειδικής προστασίας (βλ. παρακάτω στην §170).

συνήθως σε μάχιμες μονάδες και έχουν υποστεί κάποια βασική υγειονομική εκπαίδευση, αλλά για τους οποίους τα υγειονομικά καθήκοντα αποτελούν δευτερεύουσα και παροδική ενασχόληση. — Και οι δύο κατηγορίες προσωπικού πρέπει να εφοδιάζονται με κατάλληλες ταυτότητες.

166. Το μόνιμο υγειονομικό πρόσωπο προστατεύεται από επιθέσεις. Το βοηθητικό υγειονομικό προσωπικό χαίρει της ίδιας προστασίας μόνον κατά το χρονικό διάστημα που ασκεί υγειονομικά καθήκοντα. Και στις δύο περιπτώσεις το καθεστώς προστασίας απεμπολείται εάν το υγειονομικό προσωπικό εμπλακεί ευθέως στις εχθροπραξίες.

167. Σε περίπτωση συλλήψεως από τον εχθρό το **μόνιμο υγειονομικό προσωπικό** δεν περιέρχεται σε κατάσταση αιχμαλώτου πολέμου αλλά μπορεί να κρατηθεί με σκοπό να παρέχει υγειονομική φροντίδα στους τραυματίες και αρρώστους των φίλιων δυνάμεων που έχουν επίσης συλληφθεί. Εάν δεν υπάρχει τέτοιο έργο για να επιτελέσει ή μετά την ολοκλήρωση του έργου του αυτού, το μόνιμο υγειονομικό προσωπικό πρέπει να επαναπατριάζεται.

168. Τα μέλη του υγειονομικού προσωπικού που δεν είναι στρατιωτικοί και συλλαμβάνονται από τον εχθρό δεν πρέπει να κρατούνται αλλά να αφήνονται να συνεχίσουν το έργο τους.

169. Το υγειονομικό προσωπικό επιτρέπεται να φέρει ελαφρύ προσωπικό οπλισμό (light individual weapons) για αυτοάμυνα και προστασία των ασθενών από παράνομες επιθέσεις (π.χ. επιθέσεις ατάκτων ή ληστών).

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΤΗΝΙΑΤΡΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ (VETERINARY PERSONNEL)

170. Το κτηνιατρικό προσωπικό των ΕΔ δεν χαίρει ιδιαίτερης προστασίας με βάση τις διατάξεις του ΔΕΣ (ανήκει κανονικά στην κατηγορία των “μαχίμων”). Σε περίπτωση εντάξεώς του σε υγειονομικές μονάδες, προστατεύεται όπως και οι μονάδες αυτές. Σε περίπτωση συλλήψεως περιέρχεται σε τάξη αιχμαλώτου πολέμου.

ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΑ Α/Φ

171. Η προστασία των υγειονομικών α/φ εξαρτάται από την περιοχή υπέρπτησης :

- Όταν τα υγειονομικά α/φ ίπτανται περιοχών υπό φίλιο έλεγχο προστατεύονται όπως και τα λοιπά μεταφορικά μέσα που χρησιμοποιούνται για υγειονομικούς σκοπούς και δεν απαιτείται ειδική συμφωνία με τον αντίπαλο (αν και καλό είναι να επιδιώκεται).
- Όταν τα υγειονομικά α/φ ίπτανται της ζώνης επαφής, προστατεύονται πλήρως μόνον κατόπιν ειδικής συμφωνίας των εμπολέμων. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει συμφωνία, πρέπει, ωστόσο, να μην γίνονται αντικείμενο επίθεσης εάν αναγνωρίζονται σαν τέτοια.
- Όταν τα υγειονομικά α/φ ίπτανται περιοχών που ελέγχονται από τον εχθρό, προστατεύονται μόνον κατόπιν συμφωνίας των αντιπάλων.

172. Τα υγειονομικά α/φ ΔΕΝ πρέπει να χρησιμοποιούνται για στρατιωτικούς σκοπούς (συλλογή πληροφοριών, μεταφορά εφοδίων, κλπ). Το πλήρωμα μπορεί να φέρει ελαφρύ ατομικό οπλισμό.

173. Τα υγειονομικά α/φ που ίπτανται της ζώνης επαφής ή περιοχών που ελέγχονται από τον αντίπαλο, υποχρεούνται να προσγειώνονται για *επιθεώρηση* όταν αυτό τους ζητείται.

ΚΑΤΟΧΗ (OCCUPATION)

174. Κατοχή υπάρχει όταν μία εδαφική περιοχή περιέρχεται υπό την πλήρη έλεγχο εχθρικών δυνάμεων. Η κατάσταση αυτή αναφέρεται ως "τελέσφορη κατοχή" (effective occupation).

175. Η κατοχή παύει να υπάρχει όταν οι δυνάμεις κατοχής εκδιώκονται από συγκεκριμένη περιοχή ή την εγκαταλείπουν.

176. Κατά τη διάρκεια της τελέσφορης κατοχής μιάς περιοχής, τα μέλη των ΕΔ που δεν έχουν παραδοθεί, τα οργανωμένα αντιστασιακά κινήματα και τα μέλη εθνικο-απελευθερωτικών δυνάμεων μπορούν (νόμιμα κατά το ΔΕΣ) να αντιστέκονται, αλλά πρέπει να διακρίνουν τους εαυτούς τους από τους αμάχους (φέροντας στολή και διακριτικά) ή τουλάχιστον να φέρουν τα όπλα τους εμφανώς.

177. Οι άμαχοι προστατεύονται από επίθεση υπό την προϋπόθεση ότι δεν εμπλέκονται σε ενεργή αντίσταση κατά των δυνάμεων κατοχής. — Η έμμεση αντίσταση κατά των δυνάμεων κατοχής (π.χ. παροχή πληροφοριών, τροφοδοσία με

μη-στρατιωτικά εφόδια) είναι νόμιμη κατά το ΔΕΣ, αλλά αντιβαίνει στις διατάξεις ασφαλείας που θέτει σε ισχύ η δύναμη κατοχής.

178. Οι άμαχοι δεν οφείλουν πίστη και υποταγή στη δύναμη κατοχής και ΔΕΝ μπορούν νόμιμα (κατά το ΔΕΣ) να εξαναγκαστούν να πολεμήσουν κατά της χώρας τους, να υπηρετήσουν στις δυνάμεις κατοχής, να βοηθήσουν τη στρατιωτική προσπάθεια της δύναμης κατοχής ή να της παράσχουν βοήθεια.

179. Η εκδίωξη των αμάχων από την κατεχόμενη περιοχή απαγορεύεται και συνιστά "σοβαρή παραβίαση" του ΔΕΣ. Σοβαρή παραβίαση συνιστά επίσης και κάθε πολιτική "καμένης γης" (scorched earth policy) από τις δυνάμεις κατοχής, εάν είναι απρόκλητη, εκτεταμένη και δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από την αρχή της αναγκαιότητας.

ΝΑΥΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

180. Οι ναυτικές δυνάμεις δεσμεύονται από τις ίδιες βασικές αρχές του ΔΕΣ που ισχύουν και για τις επίγειες και εναέριας δυνάμεις (βλ. παραπάνω).

181. Τα πολεμικά πλοία αποτελούν στρατιωτικούς στόχους και μπορούν νόμιμα να βάλονται.

ΣΚΑΦΗ ΠΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΘΕΣΗ Ή ΑΙΧΜΑΛΩΤΙΣΗ

182. Οι παρακάτω κατηγορίες εχθρικών σκαφών ΕΞΑΙΡΟΥΝΤΑΙ επίθεσης ή αιχμαλώτισης :

- Νοσοκομειακά πλοία.
- Μικρά σκάφη που χρησιμοποιούνται για επιχειρήσεις διάσωσης πλησίον των ακτών ή σκάφη που χρησιμοποιούνται για υγειονομικές μεταφορές.
- Σκάφη που χαίρουν προστασίας με βάση ειδική συμφωνία των αντιμαχομένων
- Σκάφη που μεταφέρουν αντικείμενα πολιτιστικής κληρονομιάς υπό καθεστώς ειδικής προστασίας.
- Σκάφη που χρησιμοποιούνται για θρησκευτικούς, φιλανθρωπικούς ή (μη στρατιωτικής φύσεως) επιστημονικούς σκοπούς.

183. Οι παρακάτω κατηγορίες εχθρικών σκαφών εξαιρούνται επίθεσης αλλά ΟΧΙ και αιχμαλώτισης :

- Επιβατηγά σκάφη τα οποία εμπλέκονται μόνο σε μεταφορά επιβατών.
- Σκάφη τα οποία έχουν παραδοθεί.
- Σωσίβιες λέμβοι και σχεδίες.

184. Τα παραπάνω σκάφη (§§182 και 183) εξαιρούνται επίθεσης ή αιχμαλώτισης μόνον εάν :

- Χρησιμοποιούνται στον φυσιολογικό τους ρόλο.
- Δεν προβαίνει σε πράξεις επιζήμιες για τον εχθρό.
- Δέχονται να αναγνωριστούν και επιθεωρηθούν όταν τους ζητείται.
- Δεν παρακωλύουν σκοπίμως τις κινήσεις των εμπολέμων.
- Υπακούουν σε εντολές για διακοπή της κίνησής τους ή για απομάκρυνση από συγκεκριμένη περιοχή όταν αυτό τους ζητείται.

ΑΠΩΛΕΙΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΑΚΩΝ ΠΛΟΙΩΝ

185. Ένα νοσοκομειακό πλοίο χάνει το καθεστώς προστασίας του μόνον εάν, εκτός από την παραβίαση των όρων της προηγούμενης παραγράφου, έχει δοθεί σ' αυτό προειδοποίηση προ επαρκούς χρονικού διαστήματος το οποίο έχει λήξει χωρίς συμμόρφωση από τη πλευρά του σκάφους αυτού. Στη περίπτωση αυτή το νοσοκομειακό πλοίο μπορεί να αιχμαλωτιστεί.

186. Αντικείμενο επίθεσης μπορεί να γίνει το νοσοκομειακό πλοίο μόνον εάν :

- Αλλαγή πορείας ή αιχμαλώτιση δεν είναι εφικτά.
- Δεν υπάρχει άλλη μέθοδος για άσκηση στρατιωτικού ελέγχου επ' αυτού.
- Οι περιστάσεις δείχνουν ότι η μη συμμόρφωση του πλοίου οφείλεται —ή μπορεί βάσιμα να υποτεθεί ότι οφείλεται— στο γεγονός ότι έχει καταστεί στρατιωτικός στόχος (π.χ. μεταφέρει και πολεμικό υλικό).

- Οι παράπλευρες απώλειες δεν θα είναι δυσανάλογα μεγάλες σε σχέση με το στρατιωτικό πλεονέκτημα που αναμένεται.

ΑΠΩΛΕΙΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΛΟΙΠΩΝ ΠΛΟΙΩΝ

187. Τα λοιπά πλοία χάνουν το καθεστώς προστασίας τους όταν παραβαίνουν τους όρους της παραγράφου 184 και υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται και οι όροι της προηγούμενης παραγράφου. ΔΕΝ απαιτείται, ωστόσο, προηγούμενη προειδοποίηση.

ΕΧΘΡΙΚΑ ΕΜΠΟΡΙΚΑ ΠΛΟΙΑ

188. Τα εμπορικά πλοία που ανήκουν στον αντίπαλο ή σε υπήκοο του αντιπάλου κράτους μπορούν να γίνουν αντικείμενο επίθεσης μόνον εάν αποτελούν στρατιωτικό στόχο (με βάση τα αναφερόμενα παραπάνω περί των στρατιωτικών στόχων — π.χ. εάν μεταφέρουν πολεμικό υλικό, εάν ενεργούν ναρκοθέτηση, εάν συλλέγουν πληροφορίες, εάν αρνούνται να γίνουν αντικείμενο έρευνας, κλπ).

189. Σε αντίθεση με ό,τι ισχύει για τις κατά ξηρά συγκρούσεις, ωστόσο, στον κατά θάλασσα πόλεμο η ιδιωτική εχθρική περιουσία υπόκειται σε "αιχμαλώτιση" και δήμευση. Έτσι τα εμπορικά πλοία που ανήκουν στον αντίπαλο ή σε υπήκοο του αντιπάλου ή προορίζονται για τον αντίπαλο, καθώς και τα φορτία τους, μπορούν να αιχμαλωτισθούν, εκτός εάν βρίσκονται σε ουδέτερα ύδατα.

ΤΟΡΠΙΛΕΣ

190. Απαγορεύεται η χρήση τορπιλών οι οποίες δεν βυθίζονται ή δεν καθίστανται με οποιονδήποτε άλλο τρόπο ακίνδυνες μόλις ολοκληρώσουν τη πλεύση τους (εάν δεν βρουν το στόχο τους, όπως είναι αυτονόητο).

ΝΑΡΚΕΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

191. Γενικά απαγορεύεται η χρήση ναρκών που δεν διαθέτουν μηχανισμό απενεργοποίησης

192. Απαγορεύεται η τοποθέτηση αγκυροβολημένων αυτομάτων ναρκών επαφής, εάν δεν καθίστανται ακίνδυνες αμέσως μόλις διακοπεί ο δεσμός που τις συγκρατεί.

193. Η νάρκες ελεύθερης πλεύσης (“μη-αγκυροβολημένες”) πρέπει να κατευθύνονται κατά συγκεκριμένου στρατιωτικού στόχου και να καθίστανται αβλαβείς μία ώρα αφ’ ότου έχει χαθεί ο έλεγχος επ αυτών.

194. Απαγορεύεται η τοποθέτηση ναρκών πλησίον των ακτών και των λιμένων του αντιπάλου, εάν αυτό γίνεται με μοναδικό σκοπό την παρεμπόδιση της εμπορικής ναυτιλίας⁶.

ΖΩΝΕΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ (EXCLUSION ZONES)

195. Οι εμπόλεμοι έχουν δικαίωμα να ελέγχουν τα σκάφη και τα α/φ των ουδέτερων χωρών που βρίσκονται κοντά στις περιοχές θαλασσίων επιχειρήσεων.

196. Η κήρυξη ζώνης αποκλεισμού (η οποία σαν ενέργεια αυτή καθ’ εαυτή δεν έχει νομική σημασία) δεν δίνει από μόνη της το δικαίωμα στο εμπόλεμο μέρος που έχει προβεί σ’ αυτή την ενέργεια να επιτίθεται σε ο,τιδήποτε εντός της ζώνης αυτής, διότι αφ’ ενός μεν και εδώ ισχύουν οι παραπάνω εκτεθέντες κανόνες περί του τι / πως / πότε στοχοποιείται, αφ’ ετέρου δε τα ουδέτερα κράτη έχουν δικαίωμα νόμιμης χρήσης των διεθνών υδάτων.

197. Παρ’ όλ’ αυτά μία περιορισμένης έκτασης ζώνη αποκλεισμού είναι χρήσιμη διότι υποδεικνύει τις επικίνδυνες περιοχές για την ουδέτερη ναυτιλία.

ΝΑΥΤΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ (BLOCKADE)

198. Ναυτικός αποκλεισμός είναι η πλήρης διακοπή της επικοινωνίας με ορισμένη εχθρική ακτή και επιτρέπεται εφ’ όσον υπάρχει ένοπλη σύγκρουση, είναι πραγματικός και όχι πλασματικός και έχει κηρυχθεί και γνωστοποιηθεί καταλλήλως.

199. Η κήρυξη γνωστοποιείται στον αντίπαλο και στα ουδέτερα κράτη και πρέπει να περιλαμβάνει την ημερομηνία έναρξης του αποκλεισμού, τα γεωγραφικά του όρια και την προθεσμία εξόδου των ουδέτερων πλοίων.

ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

200. Τα εχθρικά στρατιωτικά α/φ αποτελούν στρατιωτικούς στόχους και μπορούν να προσβληθούν (εξαιρούνται τα υγειονομικά α/φ και τα α/φ που

⁶ Για τη χρήση ναρκών στις κατά θάλασσα επιχειρήσεις υπάρχουν και άλλοι κανόνες, οι οποίοι, ωστόσο, εκφεύγουν των σκοπών του Παραρτήματος αυτού.

προστατεύονται με βάση τυχόν *ειδική συμφωνία των αντιμαχομένων*). Κατά τα λοιπά ισχύουν και εδώ οι μέχρι τώρα αναφερθέντες κανόνες του ΔΕΣ.

201. Τα πολιτικά α/φ του αντιπάλου μπορούν να προσβληθούν μόνον εάν αποτελούν στρατιωτικούς στόχους (π.χ. μεταφέρουν στρατιωτικό υλικό, συλλέγουν πληροφορίες, παρενοχλούν ή αναχαιτίζουν τα πολιτικά α/φ του αντιπάλου, κλπ).

202. Τα εχθρικά πολιτικά α/φ και το φορτίο τους μπορεί να αιχμαλωτιστούν, εκτός αν βρίσκονται σε ουδέτερο εναέριο χώρο (εξαιρούνται τα υγειονομικά α/φ και τα α/φ που προστατεύονται με βάση τυχόν *ειδική συμφωνία των εμπολέμων*).

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ (PEACE SUPPORT OPERATIONS)

(Peacekeeping, peace enforcement, conflict prevention, peacemaking, peace building)

ΓΕΝΙΚΑ

203. Μία δύναμη που εκτελεί επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης δεν αποτελεί (συνήθως) αντιμαχόμενο μέρος σε ένοπλη σύγκρουση και άρα δεν δεσμεύεται από το ΔΕΣ. **Ωστόσο, εάν η δύναμη αυτή από κάποιο σημείο και μετά αρχίζει να μετέχει στη σύγκρουση και να ενεργεί πέραν των ορίων της αυτοάμυνας, αρχίζει να δεσμεύεται παράλληλα και από το ΔΕΣ.**

ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΟΥ Ο.Η.Ε. ΚΑΙ ΔΕΣ

204. Ο Ο.Η.Ε. ΔΕΝ δεσμεύεται από τις διεθνείς συμβάσεις που αποτελούν το ΔΕΣ διότι δεν είναι "αντισυμβαλλόμενο" μέρος σ' αυτές. ΔΕΣΜΕΥΕΤΑΙ, ωστόσο, από το διεθνές έθιμο. Έτσι εάν εμπλακεί σε μία ένοπλη σύγκρουση ως αντιμαχόμενο μέρος, δεσμεύεται από το διεθνές έθιμο έστω και αν δεν έχει προσυπογράψει τις επιμέρους συνθήκες που απαρτίζουν το ΔΕΣ. — Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η πλειοψηφία των ρυθμίσεων των τεσσάρων Συμβάσεων της Γενεύης του 1949 και αρκετές από τις προβλέψεις των δύο Πρόσθετων σ' αυτές Πρωτοκόλλων του 1977 ήδη θεωρούνται διεθνές έθιμο. Το αυτό ισχύει και για αρκετές από τις λοιπές προβλέψεις του ΔΕΣ (μέθοδοι επιχειρήσεων, χρήση και είδη όπλων, κλπ).

205. Εάν μία δύναμη βρίσκεται υπό εθνικό έλεγχο και εκτελεί μία επιχείρηση υποστήριξης της ειρήνης κατ' εντολή του ΣΑ του Ο.Η.Ε., σε περίπτωση εμπλοκής της στην ένοπλη σύγκρουση δεσμεύεται από τις συνθήκες που απαρτίζουν το ΔΕΣ τις οποίες έχει επικυρώσει η χώρα προέλευσης (ως εάν η επιχείρηση δεν ήταν επιχείρηση του Ο.Η.Ε.) και από το διεθνές έθιμο. — Εάν η επιχείρηση είναι υπό τον έλεγχο του Ο.Η.Ε., η δύναμη επίσης δεσμεύεται από το διεθνές εθιμικό δίκαιο και τις διεθνείς συμβάσεις του ΔΕΣ που έχουν επικυρώσει, αντίστοιχα, οι συμμετέχουσες χώρες (ως εάν η επιχείρηση δεν ήταν επιχείρηση του Ο.Η.Ε.).

ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ Η ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΤΟΥ ΔΕΣ

206. Το ΔΕΣ είναι δεσμευτικό **τόσο για τα κράτη όσο και για τα μεμονωμένα άτομα** και η εφαρμογή του είναι υποχρεωτική. Αυτό αφορά τόσο τους κανόνες του εκείνους που περιέχονται σε υπογεγραμμένες και επικυρωμένες διεθνείς συμβάσεις, όσο και τους κανόνες του που έχουν καταστεί διεθνές έθιμο.

207. Κάθε **σοβαρή παραβίαση** (*grave breach*)⁷ των νόμων και εθίμων του πολέμου (δηλαδή του ΔΕΣ) αποτελεί έγκλημα πολέμου το οποίο δικάζεται είτε από τα εθνικά δικαστήρια είτε από διεθνή ποινικά δικαστήρια (όπως το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο της Χάγης ή τα *ad hoc* Διεθνή Ποινικά Δικαστήρια για τα εγκλήματα που τελέστηκαν στα εδάφη της πρώην Γιουγκοσλαβίας και της Ρουάντα⁸).

208. Με βάση την κατηγοριοποίηση που έθεσε το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για τα εγκλήματα που τελέστηκαν στο έδαφος της πρώην Γιουγκοσλαβίας, την οποία ακολουθεί σε γενικές γραμμές και το Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου της Χάγης του 1998⁹, τιμωρούνται :

- “Σοβαρές παραβιάσεις” του δικαίου της Γενεύης (τέσσερις Συμβάσεις του 1949 και τα δύο Πρόσθετα Πρωτόκολλα).

⁷ Ο όρος “σοβαρή παραβίαση” προέρχεται από τις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949 και προτιμάται διότι ο όρος “εγκλήματα πολέμου” έχει συνήθως διαφορετικό περιεχόμενο στις εθνικές νομοθεσίες.

⁸ Τα Καταστατικά των δύο αυτών *ειδικών διεθνών ποινικών δικαστηρίων* κυρώθηκαν από την Ελλάδα με τον **Ν. 2665/98**. Στον νόμο αυτό περιέχονται και ειδικές ρυθμίσεις δικονομικής φύσεως, αναγκαίες για την εφαρμογή των προβλέψεων των Καταστατικών.

⁹ Και το Καταστατικό αυτό έχει κυρωθεί από την Ελλάδα με νόμο και αποτελεί πλέον εσωτερικό δίκαιο.

- Λοιπές παραβιάσεις των κανόνων και εθίμων του πολέμου (εγκλήματα πολέμου με τη στενή έννοια).
- Τα εγκλήματα γενοκτονίας
- Τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

209. Περισσότερη ανάλυση για τα θέματα αυτά εκφεύγει των σκοπών του παρόντος Παραρτήματος.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

210. Κάθε μέλος των ΕΔ, ανεξαρτήτως βαθμού, φέρει προσωπική ευθύνη και πρέπει να συμμορφώνεται προς τις επιταγές του ΔΕΣ, να βεβαιώνεται ότι αυτό κάνουν και οι άλλοι και να λαμβάνει μέτρα όταν σημειώνονται παραβιάσεις. **Η εντολή ανωτέρου ΔΕΝ καθιστά νόμιμες τις παραβιάσεις του ΔΕΣ εκ μέρους των κατωτέρων του.**

211. Οι επιτελικοί αξιωματικοί, αν και δεν διοικούν απευθείας αλλά υποστηρίζουν επιτελικά τον "διοικητή", φέρουν και προσωπική (ποινική) ευθύνη εάν όταν πέσουν στην αντίληψή τους παραβιάσεις του ΔΕΣ ή ότι κάτι τέτοιο επίκειται, δεν αναφέρουν το γεγονός στον διοικητή ή σε κατάλληλη ανώτερη αρχή.---